

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

**Srovnání funkce a frekvence verb dicendi ve vybraných
prozaických a publicistických textech Oty Pavla**

Comparison of the function and frequency of verb dicendi in selected
prose and journalistic texts by Ota Pavel

Bakalářská diplomová práce

Nikola Hemzalová

Česká filologie

Vedoucí práce: Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph.D.

Olomouc 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne 11. 12. 2022

.....

Nikola Hemzalová

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Jindřišce Svobodové, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost, cenné rady a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala.

Obsah

Úvod.....	6
1 Verba dicendi a komunikační funkce	8
1.1 Verba dicendi	8
1.2 Verba dicendi a komunikační funkce podle Františka Daneše a Zdeňka Hlavsy.....	10
1.3 Verba dicendi a komunikační funkce podle Otakara Šoltyse.....	14
1.4 Verba dicendi a komunikační funkce podle Milady Hirschové	18
1.5 Verba dicendi a komunikační funkce podle Mluvnice češtiny (3).....	21
1.6 Verba dicendi a komunikační funkce podle Příruční mluvnice češtiny .	23
2 Promluva vypravěče a postavy v textu	25
3 Styl umělecký a publicistický	27
3.1 Umělecký styl.....	27
3.2 Publicistický styl	28
3.2.1 Zpravodajský styl.....	29
3.2.2 Publicistický styl analytický	29
3.2.3 Beletristický styl	30
4 Principy analýzy	31
4.1 Výběr zkoumaného materiálu.....	31
4.2 Způsob analýzy.....	33
4.3 Výzkumné otázky	36
5 Analýza	38
5.1 Smrt krásných srnců	38
5.2 Jak jsem potkal ryby.....	48
5.3 Prozaická část	61
5.4 Cena vítězství	63
5.4.1 Publicistická část.....	63

5.5	Vyhodnocení a srovnání	80
Závěr.....		84
Anotace.....		87
Resumé		88
Seznam použité literatury a internetových zdrojů.....		90
Seznam tabulek.....		93

Úvod

Předkládaná bakalářská diplomová práce je zaměřena na problematiku funkčního využití, rozmanitosti a frekvence výskytu verb dicendi, sloves pravení ve vybraných prozaických a publicistických textech Oty Pavla. Konkrétně budu pracovat s knihami Fialový poustevník, která obsahuje dvě prózy: Smrt krásných srnců, Jak jsem potkal ryby a Cena vítězství, jejíž značnou část tvoří beletrizovaná sportovní reportáž Dukla mezi mrakodrapy. Nebude se tedy jednat o srovnání textů beletristického a čistě publicistického stylu, nýbrž o srovnání textů beletristického a beletristiko-publicistického, který se stal osobitým stylem autora psaní, jeho „poznávacím znamením“ v odvětví tehdejší publicistiky. Cílem této práce je tedy sledovat užití, frekvenci a rozmanitost verb dicendi ve vybraných textech a sledovat, jak se proměňují v čase napříč funkčními styly.

Při analýze budu metodicky vycházet z prací Otakara Šoltyse a Milady Hirschové, jejich kategorizace a metody budou pro tuto práci stěžejní. O. Šoltys verba dicendi rozděluje podle jejich příznakovosti a bezpříznakovosti na tři kategorie s označením „+“, „-“ a „0“, tj. verba s distinktivním rysem, který danou informaci specifikuje a konkretizuje, verba nedosahující artikulované řeči a tzv. verba čirá, ideální, která nejvíce vyhovují definici Dic/Scrib. M. Hirschová slovesa pravení kategorizuje z hlediska lexikální sémantiky do šesti různých skupin. Dále budu u verb dicendi zaznamenávat jejich slovesný vid, osobu, číslo, a také konkrétní místo výskytu v textu, zda se objevuje především v pásmu vypravěče, ve větě¹ uvozovací nebo v řečech přímých, nepřímých, polopřímých a nevlastních přímých. Excerpovaná slovesa utřídím v tabulkách a vyhodnotím formou kvantitativní.

V první teoretické kapitole této práce se zaměřím na definice a kategorizace verb dicendi a jejich komunikační funkce, vycházet budu především z prací Františka Daneše, Zdeňka Hlavsy, Otakara Šoltyse, Milady Hirschové, z Mluvnice češtiny 3 a Příruční mluvnice češtiny.

Druhá kapitola bude pojednávat o promluvových pásmech vypravěče a postav, o jejich rozlišení a vztazích mezi nimi, podle Lubomíra Doležela.

¹ Výrazy věta a výpověď v celé práci nepoužívám ve smyslu terminologickém.

Ve třetí kapitole uvedu základní rozdíly mezi uměleckým a publicistickým stylem. Jelikož analyzovaná próza je napsaná právě stylem beletristicko-publicistickým, všimnu si rozdílů mezi dílčími funkčními styly, které se odlišují hned z několika hledisek.

V praktické části této práce nejprve popíšu principy analýzy, výběr zkoumaného materiálu a stanovím výzkumné otázky a předpoklady vyhodnocení. V další části přistoupím k samotné analýze, využiji zde teoretických poznatků uvedené odborné literatury, metod a klasifikací. Nejprve uvedu analýzu jednotlivých prozaických textů Smrt krásných srnců a Jak jsem potkal ryby, které v další části sloučím dohromady a poskytnu údaje z komplexního zkoumání stylu uměleckého. Dále uvedu analýzu textu publicistického, knihy Cena vítězství. V poslední dílčí praktické části se zaměřím na vyhodnocení získaných dat a jejich srovnání napříč funkčními styly.

1 Verba dicendi a komunikační funkce

1.1 Verba dicendi

V Novém encyklopedickém slovníku češtiny jsou verba dicendi neboli slovesa mluvení definována a kategorizována z hlediska lexikální sémantiky. Podle autorky odpovídajícího hesla Milady Hirschové, která dále v této problematice odkazuje na starší práce Františka Daneše, Zdeňka Hlavsy, Václavy Kettnerové a dalších, je verbum dicendi termín „pro sloveso označující činnost spočívající v užívání jazyka, tj. řečovou činnost.“² Je zde také provedeno rozdělení predikátorů podle monografie Větné vzorce v češtině,³ kterým se budeme podrobněji zabývat dále.

Rozdělení sloves mluvení je ve výkladu provedeno z hlediska lexikální sémantiky, základním představitelem této skupiny je sloveso *mluvit* a další se charakterizují vždy ve vztahu k tomuto verbu:

- a) „mluvit + způsob řečového projevu“ – *breptat, mumlat, koktat, slabikovat*;
- b) „mluvit + zvuková charakteristika projevu“ – *šeptat, volat, křičet, řvát, bručet, syčet*;
- c) „mluvit + prostředek komunikace“ – *telefonovat* (v tomto smyslu i *volat*), *telegrafovat, faxovat, mejlovat, chatovat, esemeskovat, textovat*;
- d) „mluvit + forma komunikace na tzv. sociálních sítích“ – *postovat, lajkovat, twittovat*;
- e) „mluvit + určení fáze komunikačního aktu“ – *pro/domluvit, rozmluvit se, zahájit, navázat, pokračovat, dodat, odpovědět, reagovat*;
- f) „mluvit + určení komunikační funkce projevu“ – *říci, oznámit, pmlouvat, poručit, zakázat, varovat, ptát se, slíbit, dovolit, patří sem rozsáhlá, sémanticky heterogenní množina sloves označujících*

² HIRSCHOVÁ, Milada. VERBUM DICENDI. In: CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 21.10.2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/VERBUM DICENDI>.

³ MACHÁČKOVÁ, Eva, František DANEŠ, Zdeněk HLAVSA, Hana PROUZOVÁ a Anna JIRSOVÁ. Větné vzorce v češtině. Praha: Academia, 1981.

nikoli výhradně řečovou činností, nýbrž aktivitu realizovatelné verbálně, např. *jmenovat, odvolávat, protestovat, povyšovat, chválit, napomínat*.⁴

Obecně u této skupiny sloves nelze určit mnoho společných relevantních rysů, jelikož se dají rozdělit hned podle několika kritérií, každá skupina má odlišnou charakteristiku, jiný cíl, jinou funkci. Verba dicendi mohou být: tranzitiva⁵ (*Lékař konstatoval smrt.*), netranzitiva⁶ (*Děda šeptá.*), ditranzitiva⁷ (*Petr mi sdělil velkou novinku.*), reciproka⁸ (*Petr a Pavel se hádali.*), přemostovací slovesa⁹ (*Petr říkal, že Karel políbil ...*) i nepřemostovací slovesa¹⁰ (*Petr koktal, že Karel políbil ...*), performativa¹¹ (*Prohlašuji tímto hry 22. letní olympiády za zahájené.*)¹²

Jelikož slovesa pravení ze své podstaty komentují řečovou činnost, vyskytují se v řeči přímé a nepřímé. Často je s nimi spojena především uvozovací věta, které si podrobněji všímá a kategorizuje její funkce Otakar Šoltys ve své monografii *Verba dicendi a metajazyková informace*, viz dále.

⁴ HIRSCHOVÁ, Milada. VERBUM DICENDI. In: CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 21.10.2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/VERBUM DICENDI>.

⁵ Aby tranzitivní sloveso dávalo smysl, musí věta obsahovat předmět viz DVOŘÁK, Věra. TRANZITIVNÍ SLOVESO. In: CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 21.10.2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/TRANZITIVNI SLOVESO>.

⁶ Sloveso má samo o sobě plný význam, nepotřebuje předmět viz tamtéž.

⁷ Sloveso se váže současně s přímým a nepřímým předmětem viz DVOŘÁK, Věra. DITRANZITIVNÍ SLOVESO. In: CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 21.10.2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/DITRANZITIVNI SLOVESO>.

⁸ Vzájemný vztah aktantů slovesného děje, užívání *se/si* viz MEDOVÁ T. Lucie. PANEVOVÁ Jarmila. RECIPROCITA. In: CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 21.10.2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/RECIPROCITA>.

⁹ Křížení vět, křížení propozic viz ŠIMÍK, Radek. PŘEMOSTOVACÍ SLOVESO. In: CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 21.10.2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/PREMOSTOVACI SLOVESO>.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ Komunikační funkce výpovědi, detailněji popsáno dále, viz GREPL, Miroslav. ILOKUČNÍ SLOVESO. In: CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 21.10.2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ILOKUCNI SLOVESO>.

¹² HIRSCHOVÁ, Milada. VERBUM DICENDI. In: CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 21.10.2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/VERBUM DICENDI>.

1.2 Verba dicendi a komunikační funkce podle Františka Daneše a Zdeňka Hlavsy

Slovesy mluvení, charakteristickými participanty, performativním užitím a termíny syžet a diktum se ve své monografii Větné vzorce v češtině¹³ podrobně zabývali František Daneš a Zdeněk Hlavsa. K verbům dicendi a další problematice se vyjádřil i sám F. Daneš v jazykovědné stati s názvem Verba dicendi a výpovědní funkce¹⁴, později publikované ve sborníku Studia Slavica Pragensia¹⁵. Verba dicendi jsou v obou těchto pracích definována jako „predikátory akční, jejichž levoincečným participantem je vykonavatel činnosti záležející v užívání jazyka, tj. v činnosti řečové.“¹⁶ Ve stati F. Daneš představuje i ekvivalenty verb dicendi, se kterými pracují ostatní vědci ve svých mluvnicích: „slovesa znamenající rčení, jevení, oznamování (J. Gebauer), dáti na vědomí nebo bráti z vědomí (J. Gebauer; V. Ertl), slovesa říci, sdělit, rozkázat (J. Bauer; M. Grepl) ... „¹⁷

Kategorizaci verb dicendi podle způsobu užívání jazyka, které je možno chápat v různé šíři, popsal F. Daneš v článku Verba dicendi a výpovědní funkce následovně v těchto čtyřech bodech:

- a) verba vyjadřující užívání jazyka jen mluvenou (zvukovou) formou, např. *mluvit, besedovat, šeptat*;
- b) verba vyjadřující užívání jazyka mluvenou (zvukovou) i psanou (grafickou) formou, např. *sdělit, požádat, oznámit, vyprávět*, kdy mnohá z těchto predikátů vyjadřují primárně projev mluvený (např. *hlásit*) sekundárně (nebo přeneseně) projev psaný;
- c) verba vyjadřující výhradně projev psaný, kterých ale není mnoho, např. *psát, zaznamenávat, napsat*;

¹³ MACHÁČKOVÁ, Eva, František DANEŠ, Zdeněk HLAVSA, Hana PROUZOVÁ a Anna JIRSOVÁ. Větné vzorce v češtině. Praha: Academia, 1981.

¹⁴ DANEŠ, František: Verba dicendi a výpovědní funkce. In: Studia Slavica Pragensia, Praha: UK, 1973.

¹⁵ BARNET, Vladimír. Studia Slavica Pragensia akademiku Bohuslavu Havránkovi k osmdesátinám. Praha: Univerzita Karlova, 1973.

¹⁶ MACHÁČKOVÁ, Eva, František DANEŠ, Zdeněk HLAVSA, Hana PROUZOVÁ a Anna JIRSOVÁ. Větné vzorce v češtině. Praha: Academia, 1981, s. 164.

¹⁷ DANEŠ, František: Verba dicendi a výpovědní funkce. In: Studia Slavica Pragensia, Praha: UK, 1973, s. 115.

- d) verba vyjadřující nejen jazyka přirozeného, ale i jiných sdělovacích prostředků, např. *čmárat, popisovat*.¹⁸

V monografii Větné vzorce v češtině se nachází ještě jeden bod, který spadá pod toto dělení, a který F. Daneš ve svém příspěvku Verba dicendi a výpovědní funkce vynechal:

- e) verba vyjadřující činnosti, kdy je užívání jazyka právě jedním z možných prostředků k dosažení cíle, např. *lákat, donutit, přesvědčit*, kdy tato skupina je velmi hojně zastoupena a existuje zde plynulý a křehký přechod ke slovesům sentiendi.^{19 20}

F. Daneš a Z. Hlavsa v monografii dále dělí verba dicendi do tří skupin z hlediska syntakticky relevantního, tedy podle ne/přítomnosti prosté řečové činnosti, obsažení předávané informace či záměru, cíle výpovědi (omezená jednotlivá verba každé této skupiny mohou být přechodná):

- a) verba vyjadřující pouze prostou řečovou činnost, nikoli žádný záměr, funkci, předávanou informaci ani adresáta, např. *mluvit* (lexikálněsémanticky čiré), *vyprávět* (s rysem stylistického typu promluvy), *šeptat, koktat, žvanit* (hodnocení způsobu řečové činnosti po stránce zvukové či obsahové);²¹
- b) verba vyjadřující řečovou činnost spolu s předávanou informací, obsahem, např. *mluvit* (o počasí), *šeptat* (někomu něco), *napsat* (román o svém příjezdu), *žvanit* (o něčem), *vyprávět* (své zážitky), dále obsahují také adresáta, kterému je předávaná informace směřována;

¹⁸ DANEŠ, František: Verba dicendi a výpovědní funkce. In: Studia Slavica Pragensia, Praha: UK, 1973, s. 115-116.

¹⁹ MACHÁČKOVÁ, Eva, František DANEŠ, Zdeněk HLAVSA, Hana PROUZOVÁ a Anna JIRSOVÁ. Větné vzorce v češtině. Praha: Academia, 1981, s. 164.

²⁰ Slovesa smyslových vjemů, myšlení, myšlenkových procesů a mentálních stavů, např. *vidět, cítit, pozorovat, vědět, usuzovat, pamatovat si, myslet si* apod., viz HIRSCHOVÁ, Milada. VERBUM SENTIENDI. In: CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 21.10.2022]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/VERBUM_SENTIENDI.

²¹ Rozdělení také podle Otakara Šoltýse, viz kniha Verba dicendi a metajazyková informace. Detailnější teoretické i praktické zpracování v dalších částech této práce.

- c) verba vyjadřující řečovou činnost, předávanou informaci, adresáta i záměr (výpovědní funkci), užívání jazyka je v tomto případě jediným prostředkem k realizaci záměru, např. *rozkázat, varovat, žádat, ptát se, poděkovat*, toto užití se nazývá preformativním a také umožňuje charakterizovat u každé výpovědi tzv. výpovědní funkci.²²

F. Daneš ve svém příspěvku vymezuje ještě jednu kategorii pro toto dělení z hlediska syntakticky relevantního:

- d) verba vyjadřující činnosti, kdy užívání jazyka je pouze jedním z možných prostředků k dosažení cíle, např. *lákat, donutit, zasvěcovat*.²³

Charakteristické participanty verb dicendi popsali F. Daneš a Z. Hlavsa ve své monografii *Větné vzorce v češtině*. Uvádějí zde dva hlavní, kdy jedním z nich je levointenční participant (tzn. původce řečové činnosti, mluvčí) a druhý z nich je příjemce dané informace (posluchač, adresát) tedy osoba, k níž se mluvčí výroku obrací. Autoři zde odkazují na práci D. Konečné (1966), která se podrobněji zabývala výrazovou pestrostí. Tento druhý participant, tedy partner onoho promluvového, řečového aktu ale nemusí být obsažen ve všech výpovědích. U sloves dicendi často dochází k tomu (je to dokonce i jejich typický případ), že jednotliví participant sdělované informace a partneři sdělovaného jsou totožní. V případě dialogu se poté participant v roli mluvčího a posluchače střídají. Třetím sémantickým elementem a participantem je „vyjádřitelný fakultativním členem okolnostního charakteru: *Informoval jsem se na nádraží / v poradně / u známých* apod.“²⁴ Ten podává posluchači potřebné detailnější informace o celé situaci. F. Daneš a Z. Hlavsa popisují sémantickou problematiku právě tohoto participantu nesoucí informaci, kdy zde aplikují metajazykové termíny téma a réma. Tím rozdělují verba dicendi na primárně či převážně syžetová a primárně či převážně diktální, zavádí tím termíny syžet a diktum a jako příklady uvádí: *Mluvil o Regíně*.

²² MACHÁČKOVÁ, Eva, František DANEŠ, Zdeněk HLAVSA, Hana PROUZOVÁ a Anna JIRSOVÁ. *Větné vzorce v češtině*. Praha: Academia, 1981, s. 164-165.

²³ DANEŠ, František: *Verba dicendi a výpovědní funkce*. In: *Studia Slavica Pragensia*, Praha: UK, 1973, s. 115-116.

²⁴ MACHÁČKOVÁ, Eva, František DANEŠ, Zdeněk HLAVSA, Hana PROUZOVÁ a Anna JIRSOVÁ. *Větné vzorce v češtině*. Praha: Academia, 1981, s. 166.

– syžet; *Řekl, že se Regína brzo vrátí.* – diktum. Rozlišení tohoto ale není vždy jednoznačné a jasné, proto navrhuji pro rozlišení heuristickou otázku „Co se příjemce (adresát) dozvěděl?“²⁵, kterou lze určit diktum tím, že odpověď na ni bude obsahovat spojku *že*. Tímto má pojem diktum blízko k řeči nepřímé, čemuž se ale záměrně vyhýbají. Jedním z důvodů je například to, že nepřímá řeč bývá chápána příliš vyhraněně. Diktum v nejvlastnějším smyslu slova se nachází v přímé řeči, což je typický jev pro *verba dicendi*. Ve větě uvozovací, která je se slovesy pravení také často spojená, ale nemůže být každé *verbum dicendi*, pouze to, jehož informační složka obsahuje participant diktum. Například ve větě uvozovací nebývá sloveso *mluvit*.

Performativní užití sloves pravení je v monografii *Větné vzorce v češtině* vysvětleno následovně: „dochází nejen k ztotožnění mluvčího a podatele, nýbrž také ke ztotožnění promluvného aktu se sdělovanou situací.“²⁶ Jedná se tedy o *verba*, jejichž vyslovením dojde zároveň k realizaci dané řečové události, jako typický příklad zde uvádí věty: *Oznamuji ti, že nepřijedou. / Vyřizuju vám pozdrav od Karla.* Základní a nejčastější formou této funkce, jak již bylo ukázáno na příkladu, je 1. osoba singuláru či plurálu ind. prez. akt. nedok. M. Hirschová ve své práci *Česká verba dicendi v performativním užití (Příspěvek ke zkoumání komunikativních funkcí výpovědi)* z roku 1988, kterou rozebírám níže, poukazuje na to, že toto užití mohou mít i slovesa v jiných slovních tvarech a zároveň ne každé *verbum dicendi* tuto performativní funkci dokáže vyjádřit. F. Daneš a Z. Hlavsa uvádějí tyto případy jiných tvarů performativní funkce sloves pravení: *Cestující se žádají/jsou žádáni, aby ..., Věra Cikánková a Evžen Koniček oznamují (tímto) svůj sňatek.* Performativní užití lze ve všech případech potvrdit Austinovým testem, kdy ke každé výpovědi můžeme doplnit slovo *tímto*. Pokud toto do věty doplnit nedokážeme, sloveso mluvení performativní funkci postrádá.

²⁵ MACHÁČKOVÁ, Eva, František DANEŠ, Zdeněk HLAVSA, Hana PROUZOVÁ a Anna JIRSOVÁ. *Větné vzorce v češtině*. Praha: Academia, 1981, s. 168.

²⁶ Tamtéž, s. 170.

1.3 Verba dicendi a komunikační funkce podle Otakara

Šoltyse

Otakar Šoltyš se ve své monografii *Verba dicendi a metajazyková informace*²⁷ podrobně zabývá pojetím metajazykové funkce, verby dicendi v pojetí metajazykové funkce, klasifikací verb dicendi, užíváním uvozovací věty ve vybraných českých textech a na závěr i srovnáním českých textů z hlediska verb dicendi jako textového klasifikátoru.

V úvodu druhé kapitoly této jazykovědné práce²⁸ autor uvádí, že chce především zkoumat materiál uvozovací věty v širokém slova smyslu nebo jiný uvozovací signál a útvary uvádějící jazykové vyjádření, tedy verba dicendi neboli slovesa mluvení/pravení, aby získal další informace právě o metajazykové funkci. Zmiňuje zde i několik autorů, kteří se slovesy mluvení zabývali: J. L. Austin, J. Peprník, F. Daneš, D. Konečná. Některé jejich práce jsou tematicky blízké k jeho výzkumné otázce, proto uvažoval o použití některých těchto kategorizací a poznatků. Nakonec se ale rozhodl pro vytvoření klasifikace vlastní kvůli právě metajazykové funkci a informacím, které budou pro jeho výzkum a hypotézu relevantnější.

Podle Šoltysovy definice se ke slovesům mluvení nevztahuje žádný výrazný syntaktický jev jako například akuzativ s infinitivem v latině. O takovéto gramatické kritérium se opřít nemůžeme a výjimkou není také přímá řeč, kdy verbum dicendi ji v tomto případě uvozuje, což je jeho primární funkce. Ani na toto kritérium se ale podle O. Šoltyse spolehnout nemůžeme, jelikož „vedle sloves pravení se v uvozovací větě vyskytují i slovesa jiná.“²⁹ Co se týče definice verb dicendi, nejčastěji zde odkazuje na práci F. Daneše *Verba dicendi a výpovědní funkce*,³⁰ ve které jsou slovesa mluvení popsána jako slovesa akční, která se dále dělí na procesy či události a uvedl zde i další typické rysy viz výše.

²⁷ ŠOLTYS, Otakar: *Verba dicendi a metajazyková informace*. Praha, 1983.

²⁸ Tamtéž, s. 23-25.

²⁹ Tamtéž, s. 26.

³⁰ DANEŠ, František: *Verba dicendi a výpovědní funkce*. In: *Studia Slavica Pragensia*, Praha: UK, 1973.

O. Šoltys zde vyděluje „čirá“³¹ slovesa pravení, která podle něj jen předávají informaci pomocí jazyka a je jich velmi málo, řadí mezi ně např. *říkat, přednášet, mluvit, omlouvat se*. Více sloves je potom takových „která patří do kategorie sloves pravení pouze částí svých významů nebo pouze jedním z nich.“³² Uplatňuje zde i princip centra a periferie, periferií sloves dicendi jsou podle něj slovesa sentiendi a jsou ve vzájemném vztahu, tato klasifikace ale platí i naopak pro slovesa sentiendi v centru. Problematika určení sloves dicendi a non dicendi je zde také nastíněna, jelikož hranice mezi nimi je úzká a žádný slovník nám v tomto určování správnosti nepomůže.

Jak už bylo řečeno, autor si během analýzy nakonec vymezil svou vlastní klasifikaci a rozlišení verb dicendi, kdy k tomu užívá celkem čtyři klasifikační kroky:

- a) Definoval si sémanticky nejčistší slovesa pravení (ideální slovesa pravení), tj. *říci, mluvit a psát*. Tato slovesa označují čistou bezpříznakovost a nejlépe odpovídají definici této skupiny sloves, kdy nejlépe vystihují symboly Dic/Scrib (Scrib pro jazyk psaný), v analytické tabulce označeno znaménkem „0“ (nula). Pro další příznaková verba používá označení „+“ (plus) a „-“ (minus), tato slovesa jsou sémanticky bohatší a mají navíc distinktivní rys, zde poprvé uplatnil ohled na metajazykovou funkci, která je také předmětem jeho zkoumání. Příznakové sloveso značené „-“ udává „činnost blížící se činnosti řečové, nedosahující však zcela jejího statutu, tj. artikulovaného sdělování znaků.“³³ Musíme ale rozlišovat jejich přesný význam ve větě, jelikož jedno a to samé sloveso můžeme samostatně bez kontextu přiřadit jak ke skupině s označením plus, tak právě ke skupině s označením minus. Příklady této příznakové kategorie uvádím z mnou analyzované beletrie Oty Pavla Fialový poustevník,³⁴ způsob této analýzy, samotná analýza a její závěry budou uvedeny dále. Vybrala jsem si sloveso *hulákat*,

³¹ ŠOLTYS, Otakar: Verba dicendi a metajazyková informace. Praha, 1983, s. 29.

³² Tamtéž.

³³ Tamtéž, s. 59.

³⁴ PAVEL, Ota. Fialový poustevník: Smrt krásných srnců; Jak jsem potkal ryby. Ilustroval Eva BEDNÁŘOVÁ. Praha: Mladá fronta, 1977, Máj (Mladá fronta).

jelikož je zde užito jak ve významové skupině značené plus, tak i minus: „*Za mostem jsme už oba hulákali písničku o tlustých myškách.*“³⁵ Příznakové sloveso s označením „+“ vyjadřuje, že „uvedené predikátory přesahují význam symbolů Dic, Scrib. Kromě poskytování informace řeči je v nich obsažena ještě informace, která určitým způsobem specifikuje, kodifikuje, klasifikuje způsob poskytování informace, odkrývá, skrývá důvody poskytování informace, odkrývá nebo skrývá postoj k poskytované informaci nebo komunikační situaci atd.“³⁶ Příklad s předchozím slovesem *hulákat*: „Hugo hulákal: ‘Nečum a pojd’ nám s ní pomoct!’“³⁷

b) Rozlišuje, zda sloveso mluvení vyžaduje pravointenční pozici adresáta:

1. adresáta není možno vyjádřit, např. *brumlat, děsit se, hlaholit*;
2. adresát je totožný s podavatelem, např. *přesvědčovat se, přiznat se, říci si*;
3. adresát není totožný s podavatelem, např. *doporučovat, hlásit, kázat*.³⁸

Z analýzy je dále zřejmé, že z hlediska metajazykové funkce lze jazyk užít dialogicky, což je častější, nebo monologicky.

c) Dalším klasifikačním kritériem je rozlišení, jakou formou se informace vyskytuje nebo přenáší adresátovi. Zde se rozlišují dva druhy verb dicendi:

1. slovesa pro mluvenou podobu jazyka, která jsou ve většině výskytů;
2. slovesa pro psanou podobu jazyka.³⁹

³⁵ PAVEL, Ota. Fialový poustevník: Smrt krásných srnců; Jak jsem potkal ryby. Ilustroval Eva BEDNÁŘOVÁ. Praha: Mladá fronta, 1977. Máj (Mladá fronta), s. 109.

³⁶ ŠOLTYS, Otakar: Verba dicendi a metajazyková informace. Praha, 1983, s. 59.

³⁷ PAVEL, Ota. Fialový poustevník: Smrt krásných srnců; Jak jsem potkal ryby. Ilustroval Eva BEDNÁŘOVÁ. Praha: Mladá fronta, 1977. Máj (Mladá fronta), s. 71.

³⁸ ŠOLTYS, Otakar: Verba dicendi a metajazyková informace. Praha, 1983, s. 60-61.

³⁹ Tamtéž, s. 62-63.

d) Posledním klasifikačním krokem, který si O. Šoltys pro svou analýzu verb dicendi stanovil, je klasifikace příznakových sloves, tedy slovesa s označením buď „+“ nebo „-“, právě podle jejich sémantického příznaku. Celkem je rozdělil na tři centra, okolo kterých se verba dicendi soustřeďují:

1. gesto – „takové uskupení fyziologických orgánů podavatele, které je příjemcem přijímáno jako strukturní tvar, jemuž lze přiřadit význam“;⁴⁰
2. postoj – „stanovisko, které osobnost zaujala“;⁴¹
3. situace – aspekt času, místa, způsobu (kvalifikující: šum, artikulace, emoce, stav; klasifikující).⁴²

O. Šoltys se v práci věnuje také výstavbě a užívání uvozovací věty z hlediska sloves pravení⁴³, podle něj je analýza této specifické věty nezbytností, jelikož se v jeho analýze prokázal fakt, že 84 % verb dicendi se vyskytovalo právě ve větě uvozovací. Zmiňuje zde J. Mistríka, který se problematikou řeči autora, postav a jejich klasifikacemi podrobně zabýval. Podle získaných poznatků O. Šoltys o uvozovací větě vyplývá, že tato bývá často v textu přehlížena, i když plní hned několik funkcí a některé z nich nejsou zanedbatelné:

- a) charakterizační funkce: slouží k nepřímé charakterizaci postav;
- b) deskripční funkce:
 1. objektově deskripční: veškerá nejazyková činnost postav;
 2. metajazykově deskripční: veškerá jazyková činnost postav;
- c) styková funkce: stýká se autorská řeč s citátem;
- d) kontextově (pragmaticky) orientační funkce: obligatorní informace, vyjadřuje se podmětem, přísudkem a předmětem;
- e) retrospektivní a prospektivní funkce: odkazuje na text minulý či budoucí;

⁴⁰ ŠOLTYS, Otakar: Verba dicendi a metajazyková informace. Praha, 1983, s. 65.

⁴¹ Tamtéž, s. 71.

⁴² Tamtéž, s. 64-75.

⁴³ Tamtéž, s. 87-89.

- f) uvozovací funkce: zastřešuje všechny předešlé funkce, podle ní je pojmenována věta.⁴⁴

1.4 Verba dicendi a komunikační funkce podle Milady

Hirschové

Milada Hirschová se ve své monografii s názvem *Česká verba dicendi v performativním užití (příspěvek ke zkoumání komunikativních funkcí výpovědi)*⁴⁵ z roku 1988 věnuje především tematice performativních výpovědí, predikátorů v performativním užití, jejich užití v češtině a popisu syntaktických vlastností, sémantiky a fungování. Performativní predikátory jsou podle M. Hirschové „skupinou charakterizovanou takovým specifickým funkčním rysem, že jejich pronesení v určitém tvaru je zároveň realizací té činnosti, kterou vyjadřují, a dále tím, že explicitně vyjadřují komunikativní funkci, smysl výpovědi. Schopnost performativního užití mají nejčastěji ve tvaru 1. os. sg./pl. ind. prez. akt. imperf., performativní platnost mohou však mít i tvary jiné.“⁴⁶ Autorka v úvodu zdůvodňuje, v návaznosti na E. Koschmiedera (1934), „že neexistuje ‘performativní sloveso’ jako takové, nýbrž pouze performativní užití slovesa, a tudíž můžeme hovořit pouze o slovesech se schopností performativního užití.“⁴⁷ Co se týče sloves dicendi, M. Hirschová je zařazuje do širší skupiny sloves s performativním užitím, jelikož pro slovesa pravení je jedním z rysů pravointenční participant ve formě informace, což ale zároveň neplatí pro všechna slovesa pravení. Také zde zmiňuje teorii tzv. řečových aktů, která souvisí s performativním charakterem výpovědi, za zakladatele teorie řečových aktů je považován J. L. Austin. Základní úvahou této teorie je „pojetí jazyka jako nástroje dorozumívání, přičemž komunikace je chápána jako jedna z forem lidského chování, jednání, ovládaného specifickými pravidly ...“⁴⁸ Prostředky realizace těchto řečových aktů jsou dané každým jednotlivým jazykem. Tato jazyková forma realizace je ale sekundární, jelikož jedna výpověď může mít právě několik řečových aktů

⁴⁴ ŠOLTYS, Otakar: *Verba dicendi a metajazyková informace*. Praha, 1983, s. 118-119.

⁴⁵ HIRSCHOVÁ, Milada. *Česká verba dicendi v performativním užití: příspěvek ke zkoumání komunikativních funkcí výpovědi*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1988.

⁴⁶ Tamtéž, s. 7.

⁴⁷ Tamtéž, s. 9.

⁴⁸ Tamtéž, s. 8.

v závislosti na aktuálních okolnostech, v závislosti na kontextu. Nejdůležitějším kritériem pro klasifikaci řečových aktů je komunikační záměr a cíl jaký mluvčí zamýšlí a s nímž výpověď pronáší.

Materiál pro svou analýzu získala M. Hirschová ze Slovníku spisovného jazyka českého,⁴⁹ vybrala si celkem 51 sloves se schopností performativního užití, která poté podrobně sémanticky analyzovala. Z vybraných sloves M. Hirschová definovala podle sémantického hlediska (konkrétně podle parametrů obsahu informace, mentálního vztahu k informaci, prospěchového vztahu k informaci a vlastní komunikativní funkce) pět skupin performativních predikátorů, rozhodující úlohu seskupení verb má právě poslední parametr tedy vlastní komunikativní funkce neboli komunikativní smysl výpovědi:

- a) sdělovací predikátory: např. *hlásit, popírat, zvěstovat, tvrdit, ohlašovat, prohlašovat, sdělovat, oznamovat, přiznávat*;
- b) direktivní predikátory: např. *nařizovat, poroučet, varovat, ptát se, vyzývat, zakazovat, pověřovat, žádat*;
- c) závazkové predikátory: např. *slibovat, zaručovat se, ujišťovat, přísahat, sázet se*;
- d) závazkově direktivní predikátory: např. *objednávat, zamlouvat si, přihlašovat se, hlásit se*;
- e) predikátory konvenčních obrátů společenského styku: např. *gratulovat, blahopřát, omlouvat se, děkovat, zdravit, vítat*.⁵⁰

A právě podle kritéria obsažené komunikační funkce autorka slovesa mluvení dále kategorizuje:

- a) sdělit adresátovi obsah informace;
- b) přimět adresáta, aby uskutečnil obsah informace;
- c) vytvořit pro mluvčího závazek, který se týká obsahu informace;
- d) vyjádřit emoce, psychický stav mluvčího.⁵¹

⁴⁹ HAVRÁNEK, Bohuslav, VÁCHA, Jaroslav, ed. Slovník spisovného jazyka českého. Praha: Academia, 1971.

⁵⁰ HIRSCHOVÁ, Milada. Česká verba dicendi v performativním užití: příspěvek ke zkoumání komunikativních funkcí výpovědi. Olomouc: Univerzita Palackého, 1988, s. 23-24.

⁵¹ Tamtéž, s. 23.

V další samostatné kapitole se M. Hirschová zajímá o problematiku reprodukování performativních výpovědí,⁵² uvádí zde hned několik větných příkladů dvou různých prostředků reprodukování, tj. prostředky formálně odlišné a prostředky sémanticky odlišné. Prostředky formálně odlišnými rozumí užívání jiných tvarů než takových, které mohou mít užití performativní. Jako příklad výchozí výpovědi autorka udává větu *Slibuji, že přijedu*. Jejimi variantami reprodukoványmi prostředky formálně odlišnými jsou výpovědi *Sliboval jsem, že přijedu / Dával jsem slib, že přijedu / Sliboval, že přijede / Dával slib, že přijede*. Naopak variantami reprodukoványmi prostředky sémanticky odlišnými udává věty *Říkám, že přijedu / Koptám, že přijedu / Bručím, že přijedu / Telefonuji, že přijedu*, tyto výpovědi vznikají s použitím odlišného verba dicendi.

Autorka zde otevírá také téma vidových dvojic, prefixů a jejich významů u sloves dicendi: „U členů vidových dvojic se ukazuje funkční diference: nedokonavý člen může vyjadřovat komunikativní funkci a zároveň má schopnost performativního užití, dokonavý člen může pouze vyjadřovat komunikativní funkci.“⁵³ Uvádí zde dvojice sloves, která nejsou pravými vidovými páry, ale i přesto jejich prefixy způsobují, že se jako skutečné vidové dvojice chovají ve vztahu k vyjadřování komunikační funkce: *děkovat/poděkovat, prosit/poprosit, vítat/uvítat/přivítat, hlásit/ohlásit/nahlásit, žádat/požádat, zdravit/pozdravit* apod. Některé prefixy jsou významově prázdné, ale jiné naopak významově konkrétní jako předpona *při-*, *vy-*, *do-*. Prefix *při-* nese význam směřování do blízkosti něčeho (*přivítat* – přivítáním přijmout), prefix *vy-* nese význam zevnitř ven (*vyzpovídat se* – informace z nitra) a prefix *do-* autorka vidí ještě také jako význam směru (*dotázat se*).

V závěru monografie se M. Hirschová vyjadřuje k postavení performativních predikátorů ve skupině sloves dicendi⁵⁴. Uvádí zde kategorizaci těchto sloves podle lexikální sémantiky, která je uvedena již výše. Autorka se zaměřuje na skupinu verb dicendi vyjadřující činnost, u kterých užívání jazyka je jen jedním z prostředků k dosažení cíle, např. slovesa *nutit, přesvědčovat, strašit*.

⁵² HIRSCHOVÁ, Milada. Česká verba dicendi v performativním užití: příspěvek ke zkoumání komunikativních funkcí výpovědí. Olomouc: Univerzita Palackého, 1988, s. 100.

⁵³ Tamtéž, s. 103.

⁵⁴ Tamtéž, s. 119-120.

Tato verba nemohou být užita performativně, avšak mezi slovesa s ilokučným potenciálem řazena jsou, jelikož ve výpovědi přinášejí určitou informaci o funkci výpovědi apod.

M. Hirschová přispěla ve sborníku *Čeština – univerzália a specifika* článkem s názvem *Ilokuční slovesa: mezi pragmatikou a syntaxí*.⁵⁵ Zabývá se zde definicí a diferencováním ilokučných sloves, otázkou performativní schopností užití a uvádí zde opět četné příklady vět se slovesy ve tvaru 1. os. sg./pl. ind. prez. v porovnání s tvary ind. pret. zejména 3. os. Ilokuční slovesa autorka chápe jako „pojmenování jistých intencí (komunikačních záměrů), se kterými mluvčí svou výpověď pronáší. Jde o vymezení cílů, s nimiž jsou jazykové výpovědi pronášeny ...“⁵⁶ Skupina verb se schopností performativního užití je tedy jen podskupinou sloves ilokučných. Tato skupina je otevřená a obecně pokusy vyhranit úplný seznam prostředků „mluvení o mluvení“ jsou nezdařené, jelikož je zde mnoho variant a možností užití synonym. Ilokuční slovesa mohou být například vyjádřena i predikátory analytickými: *pronést/vyslovit návrh, podat návrh, vyslovit politování, poskytnout vysvětlení* apod.

1.5 Verba dicendi a komunikační funkce podle Mluvnice češtiny (3)

V Mluvnici češtiny 3 Miroslav Grepl charakterizoval samostatnou výpověď⁵⁷ jako elementární textovou jednotku, která je v psaném textu graficky vyjádřena tečkou, otazníkem apod. V mluveném projevu hranice mezi jednotlivými výpověďmi adresát pozná podle pauzy nebo různých typů intonace, záleží na obsahu a cíli mluvčího. Výpovědi jsou produkty komunikačních aktů a každá představuje výsledek tohoto aktu podle kontextu. Komunikační funkce plní všechny „základní jednotky mezilidského jazykového jednání ...“⁵⁸ Teorie komunikačních funkcí se snaží odpovědět na otázky typu: co děláme, když

⁵⁵ HIRSCHOVÁ, Milada. Ilokuční slovesa: mezi pragmatikou a syntaxí. In: KARLÍK, Petr a Zdeňka HLADKÁ, ed. *Čeština – univerzália a specifika: sborník konference ve Šlapanicích u Brna 17.-18.11.1998*. Brno: Masarykova univerzita, 1999.

⁵⁶ Tamtéž, s. 120.

⁵⁷ DANEŠ, František, Zdeněk HLAVSA a Miroslav GREPL. *Mluvnice češtiny 3*. Praha: Academia, 1987. Studie a práce lingvistické, s. 306-307.

⁵⁸ Tamtéž, s. 307.

mluvíme / co sledujeme tím, co říkáme. Opomene-li se konkrétní kontext určité výpovědi, nelze jej interpretovat z hlediska komunikační funkce.

Mluvnice se v určitých kapitolách zabývá klasifikací a podrobným popisem druhů komunikačních funkcí.⁵⁹ K charakterizaci tohoto používá dva způsoby, které se zde z praktických důvodů kombinují. Prvním je výčet souboru interakčních podmínek, tzn. představení modelových, ideálních situací určitého druhu komunikačních funkcí. Druhým způsobem je rozložení komunikační funkce na elementární komponenty tak, že většina druhů funkcí je rozložitelná na tři základní komponenty:

- a) na poznatky nebo předpoklady mluvčího o adresátovi nebo o situaci;
- b) na postoje mluvčího k obsahu výpovědi;
- c) na komunikativní záměr mluvčího.

Je-li komunikační funkce a interpretace závislá na kontextu, jedná se o nepřímou, indirektní realizaci funkce. Na druhou stranu je-li komunikační funkce vyjádřena speciálními prostředky (explicitní performativní formule, výpovědní forma) jedná se o přímou, direktní realizaci. Indirektní indikace komunikačních funkcí se využívají zejména, pokud chce mluvčí výpověď pronést zdvořileji, ohleduplněji, taktněji apod. K tomuto vyjadřování slouží především slovesa modální a analytické modální predikáty např. *moci, chtít, mít zájem, vhodné, být žádoucí*. Performativní predikáty, které jsou jednou z možností, jak značit direktivní realizaci komunikačních funkcí, jsou již popsány výše. Příklady přímé a nepřímé indikace funkce Mluvnice češtiny 3 uvádí na případu, kdy ředitel říká sekretářce: *Tuto zprávu do zítřka opište!* nebo *Nemohla byste tuto zprávu do zítřka opsat?* Druhý případ je forma indirektní, zdvořilejší a první je naopak příkaz podán direktní formou.⁶⁰ Jako hlavní výpovědi s komunikační funkcí jsou uvedeny: *oznamovací, tázací, žádací (výzvodá), funkce námitky, nesouhlasu, protestu, ohrazení, odmítnutí, výtky (napomenutí, důtky, pokárání), odmítnutí, přání*,⁶¹ jsou podrobně popsány podle sémantiky, intonace, cíle mluvčího, výpovědní formy apod.

⁵⁹ DANEŠ, František, Zdeněk HLAVSA a Miroslav GREPL. Mluvnice češtiny 3. Praha: Academia, 1987. Studie a práce lingvistické, s. 311-355.

⁶⁰ Tamtéž, s. 313-317.

⁶¹ Tamtéž, s. 311-355.

1.6 Verba dicendi a komunikační funkce podle Příruční mluvnice češtiny

Příruční mluvnice češtiny⁶² se komunikačním funkcím, jejich rozbořem a charakterizací také zabývá. Konkrétně Miroslav Grepl je autorem kapitoly s názvem Komunikační funkce výpovědi,⁶³ kde se této problematice věnuje, stejně tak jako v určitých kapitolách v monografii Mluvnice češtiny 3.⁶⁴ Svůj výklad opět začíná charakterizací samostatné výpovědi, celkový smysl výpovědi se skládá ze dvou složek: obsahu (co se říká) a komunikační funkce (s jakým záměrem se to říká). Lidský mluvený a psaný projev chápe jako druh účelného jednání, nikoli pouze jako předávání informací, vždy existuje určitý cíl, který příjemce výpovědi hledá. Je tedy důležité, aby adresát porozuměl tomuto cíli a pochopil, proč a z jakého důvodu jej adresát sděluje, popř. píše. Počet komunikačních funkcí je velký, proto M. Grepl navrhuje se opírat alespoň o slovníkové pojmenování jako např. *oznámení, otázka, výčitka, rada, poděkování, varování, dovolení, slib, souhlas, omluva, nabídka, pozdrav* apod. Tato pojmenování naznačují, co adresát v řečové (psané) komunikaci dělá, sděluje. Komunikačních funkcí je podle M. Grepla hned několik stovek,⁶⁵ ale učebnice a školní gramatiky uvádí pouze čtyři základní: výpovědi s funkcí *oznamovací, tázací, rozkazovací a práci*.⁶⁶

Co se týče klasifikace velkého množství výpovědních funkcí, je zde úsilí o jejich zobecnění a zjednodušení, hledají se určité rysy, které tyto funkce sjednotí do určitých kategorií. Užívány jsou dvě hlediska: „(a) záměr (úmysl, cíl), který mluvčí vůči adresátovi výpověďmi sleduje, tj. pokouší se dosáhnout; (b) vztah 'slov k světu'.“⁶⁷ Kombinací těchto dvou kritérií dochází M. Grepl k následující klasifikaci výpovědních funkcí, tyto typy pak dále popisuje a charakterizuje z hlediska explicitní performativní formule, lexikálních, gramatických a prozodických prostředků, slovosledu a dalších indikátorů:

⁶² GREPL, Miroslav. Příruční mluvnice češtiny. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995.

⁶³ Tamtéž, s. 585-623.

⁶⁴ DANĚŠ, František, Zdeněk HLAVSA a Miroslav GREPL. Mluvnice češtiny 3. Praha: Academia, 1987. Studie a práce lingvistické, s. 306-390.

⁶⁵ GREPL, Miroslav. Příruční mluvnice češtiny. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995, s. 587.

⁶⁶ Tamtéž, s. 587.

⁶⁷ Tamtéž, s. 588.

- a) výpověď s funkcí asertivní (oznamovací, sdělovací, tvrdící ...): záměrem je obohatit vědomí adresáta o určitou informaci, patří sem sdělení, oznámení, hlášení apod.;
- b) výpověď s funkcí direktivní (výzvodou): záměrem je, aby adresát vykonal to, co mluvčí říká, patří sem rozkaz, příkaz, instrukce, prosba, návrh, rada apod.;
- c) výpověď s funkcí interogativní (otázkovou): záměrem je získat informaci, patří sem otázka a její podtypy;
- d) výpověď s funkcí komisivní (závazku): záměrem je zavázat se k vykonání něčeho, patří sem slib, závazek apod.;
- e) výpověď s funkcí permisivní a koncesivní (dovolení, souhlasu: záměrem je odstranit dané překážky (normy, nařízení), které brání adresátovi, patří sem dovolení, souhlas, rezignace, nedovolení apod.;
- f) výpověď s funkcí varování: záměrem je způsobit, aby se adresát vyvaroval určitému jednání, patří sem výstraha, varování, výhružka apod.;
- g) výpověď s funkcí expresivní a satisfaktivní: záměrem je dát adresátovi najevo kladné nebo záporné stanovisko, patří sem výtka, pokárání, blahopřání, výčitka, poděkování, uznání apod.;
- h) výpověď s funkcí deklarativní: záměrem je změnit stav světa, patří sem křest, jmenování, odsouzení apod.⁶⁸

⁶⁸ GREPL, Miroslav. Příruční mluvnice češtiny. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995, s. 588-623.

2 Promluva vypravěče a postavy v textu

Jedním z rozlišujících prvků v kompozici epického a dramatického díla je promluvové pásmo vypravěče (dále jen „V“) a promluvové pásmo postavy (dále jen „P“), která se nacházejí právě v textu epickém. Detailní charakterizaci obou pásem přináší Lubomír Doležel v monografii *O stylu moderní české prózy*.⁶⁹ Vztahy mezi promluvami a jejich rozlišení L. Doležel nazývá primární diferenciací. Forma, význam a zbarvení jsou jazykové prostředky, kterými se jednotlivé promluvy odlišují a plní úlohu tzv. distinktivních znaků (dále jen „DZ“), které lze rozdělit:

- a) DZ slovesných osob: pásmo P se značí užitím všech tří osob (replika dialogu), pásmo V se značí užitím jedné, tj. třetí osoby (monolog);
- b) DZ apelu a exprese: pásmo P má nejen funkci zobrazovací, ale také apelovou a expresivní, které pásmo V postrádá (narozdíl od P je bez vztahu k mluvčímu i posluchači), pásmo P využívá prostředky (rozkazovací věty, zvolací věty, přací věty, oslovení, citoslovce apod.), které porušují princip vypravěčské objektivity;
- c) DZ sémantické: pásma P a V vyjadřují rozdílné „sémantické aspekty“, P zastává subjektivní aspekt textu, vyjadřuje jej: věcné hodnocení, modální hodnocení a subjektivní zdůvodňování, naproti tomu V vyjadřuje aspekt objektivní neboli nulový;
- d) DZ slohového zbarvení: pásmo V a P mají různé slohové zbarvení, P se značí hovorovým, slohovým zbarvením s vnitřním rozrůzněním, pásmo V je po stránce slohové nespecifikovaným a kompaktním;
- e) DZ slovesných časů: v podstatě jediným časem pásma V je préteritum (vyprávění o minulých dějích, tzv. historický prézens), vzhledem k okamžiku pronášení promluvy se v P užívají všechny tři časy: prézens, préteritum a futurum;
- f) DZ ukazování: v pásmu P je možné ukazování k mimojazykové situaci promluvy, příznačné jsou jazykové prostředky prostorové a časové deixe: adverbia, adverbialní výrazy a ukazovací zájmena,

⁶⁹ DOLEŽEL, Lubomír. *O stylu moderní české prózy: výstavba textu*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960, Studie a prameny, s. 30-51.

centrem ukazování je vždy místo a okamžik pronášení promluvy, prostředky ukazování se v pásmu V také vyskytují, avšak mají zcela jiný význam – plní funkci odkazovací (především časově odkazovací) a člení tak epický děj;

- g) DZ grafické: grafickými prostředky, které člení text, jsou uvozovky, dvojtečka, pomlčka a členění do odstavců, vyznačují hranice mezi pásmem V a P, tím plní funkci tzv. delimitační, pásmo P je značeno uvozovkami.⁷⁰

⁷⁰ DOLEŽEL, Lubomír. O stylu moderní české prózy: výstavba textu. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960, Studie a prameny, s. 32-51.

3 Styl umělecký a publicistický

3.1 Umělecký styl

Stylu umělecké literatury dominuje především funkce estetická, jí je podřízen výběr výrazových prostředků ve všech jazykových rovinách od hláskové, tvaroslovné a lexikální roviny přes syntax až po vnější úpravu samotného textu. V uměleckých dílech se vyskytuje i funkce sdělná, přesvědčovací, kontaktní apod., funkce estetická je ale vždy dominující: „literární dílo je zobrazením skutečností reálného i fiktivního světa ze subjektivního pohledu autora a subjektivně interpretovaným čtenářem. ... ani zdaleka nemusí jít o realistické vyjádření skutečnosti.“⁷¹

Texty tohoto stylu se vyznačují subjektivitou a emocionalitou, nejen že zprostředkovávají informace, ale snaží se u čtenáře navodit určitý pocit, dojem a estetický prožitek. Sémantická mnohoznačnost a častá obsahová „neukončenost“ umožňují čtenáři si tuto skutečnost ve svých představách konkretizovat a nutí tak čtenáře zapojit svou fantazii a nad problémem se zamýšlet. Mezi další vlastnosti patří dějovost, novost, jedinečnost projevu, výrazová synonymie a poetizace. Poetizace neboli ozvláštnění textu je dobově proměnlivá a souvisí s individualitou autora, ozvláštnění je rozmanité a realizuje se pomocí všech výrazových prostředků, nejvíce užitím metafor, poetismů, autorských neologismů nebo v podobě tematické a obsahové výstavby textu.⁷² Na poetizaci se tedy podílejí všechny složky textu, cílem je vytvořit dílo s hodnotou estetickou.

Co se týče kompozice, je umělecké literární dílo propracované, v některých momentech děje je třeba vytvářet napětí, atmosféru nejistoty, na druhou stranu pak čtenáře určitým způsobem uspokojit, uklidnit apod. Místa neurčitosti jsou také velmi důležitá, zde text nutí čtenáře domýšlet si a konkretizovat danou událost. Slohové postupy jsou odlišné v rámci literárních druhů – pro epické dílo je charakteristický postup vyprávěcí, střídá se dialog s monologickou řečí vypravěče; dramatický text je založen na vyprávění podaném dialogickou formou, vyskytují se

⁷¹ ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. Současná stylistika. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 299.

⁷² MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika pro žurnalisty. Praha: Grada, 2011, Žurnalistika a komunikace, s. 133-138.

často pasáže úvahové, vnitřní monology; v lyrickém díle dominují postupy úvahové a popisné, jelikož se jedná o subjektivní literární druh.⁷³

Jazyk uměleckých děl je základním prostředkem poetizace. Jan Mukařovský, který prosazoval vyčlenění básnického jazyka jako samostatného jazyka funkčního, jej chápe jako soubor vyjadřovacích prostředků s cílem estetickým.⁷⁴ Autoři nelpí na spisovnosti vyjádření, ale naopak využívají všech prostředků jazyka, tedy i prostředků nespisovných. Vztah jazyka spisovného a nespisovného v uměleckém díle se řeší v každé generaci spisovatelů.⁷⁵ V porovnání s jinými funkčními styly „jsou normy uměleckých textů charakterizovány velkou mírou tolerance a menší závazností při jejich dodržování. Novost a mnohotvárnost uměleckého vyjádření nelze svázat ustálenými a vžitými konvencemi.“⁷⁶ Obecně čeština, slangové výrazy, nářečí, argot apod. jsou v textech užity účelově, mají své opodstatnění a plní určitou funkci, jedná se o autorovu záměrnou stylizaci (odlišení řeči postav a vypravěče, dobové a sociální zasazení, charakterizace prostředí, rozlišení postav v dialogu apod.).⁷⁷

3.2 Publicistický styl

Tento objektivní vyjadřovací styl je formou komunikace, kterou zprostředkovávají masová média. Publicistický styl má především funkci informativní, komunikační, sdělnou, ale v některých svých formách (viz dále) také funkce tzv. persvazivní – ovlivňovací, přesvědčovací, působící, získávací. Obecně představuje publicistický styl nadřazený pojem pro funkční styly: zpravodajský styl, publicistický styl analytický a publicistický styl beletristický,⁷⁸ v praxi ale podle Čechové, Krčmové a Minářové ostré hranice mezi těmito dílčími styly neexistují. Celkově lze cíl a poslání všech těchto třech funkčních stylů popsat jako:

⁷³ ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. Současná stylistika. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 303-305.

⁷⁴ Tamtéž, s. 309.

⁷⁵ Tamtéž, s. 310.

⁷⁶ MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika pro žurnalisty. Praha: Grada, 2011, Žurnalistika a komunikace, s. 137.

⁷⁷ ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. Současná stylistika. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 308-311.

⁷⁸ Tamtéž, s. 245-246.

„rychle, výstižně a co nejúčinněji informovat adresáty nejrůznějšího sociálního zařazení, věku a vzdělání, zprostředkovávat myšlenky s maximální srozumitelností a sémantickou jednoznačností, bezprostředností a přesvědčivostí, získávat čtenáře nebo posluchače pro přístup k problémům v duchu názorů, které publicistický orgán reprezentuje.“⁷⁹ V publicistickém stylu se objevují i prvky jiných funkčních stylů, přibývá vyjadřování odborné, profesní, ale na druhou stranu jsou texty „hovornější“, především ve formě mluvené.

3.2.1 Zpravodajský styl

Texty zpravodajského stylu se vyznačují objektivností, stručností, srozumitelností, cílem je předání věcné, aktuální informace, obsah je nasycen fakty. Texty jsou omezeny rozsahem, proto je zde slovní vata nežádoucí a autoři se zaměřují na stručné, ale srozumitelné podání informací. Důležité je odpovědět na otázky typu, kdy a kde se událost stala, kdo byl účastníkem apod., hlubší analýza problému se většinou neočekává. Informace by měly být čtenáři/posluchači předány zcela objektivně, nezaujatě, neosobně, spisovným a neutrálním jazykem, metafory a další ozvláštnění textu je nežádoucí. Častým jevem, co se týče lexika, je určitá stereotypnost výrazových prostředků, která souvisí s opakovaným zachycením podobných situací, jevů a událostí, o kterých je třeba informovat. Lexikum také zahrnuje čím dál častěji slova přejatá, především anglicismy, což souvisí s aktuální dobou a s rozvojem mezinárodních kontaktů. K základním zpravodajským útvarům patří např. zpráva, oznámení, publicistický referát, reportáž apod.⁸⁰

3.2.2 Publicistický styl analytický

Publicistický styl analytický nemá funkci čistě informativní, jeho funkcí je informaci analyzovat, komentovat a hodnotit, k funkci informativní se připojuje persvazivní, ovlivňovací. Cílem není pouhé předání aktuálních informací, jako je tomu u stylu zpravodajského, cílem je představit nové názory, analýzu, postoj a

⁷⁹ ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. Současná stylistika. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 246.

⁸⁰ Tamtéž, s. 262-266.

argumentaci na danou událost. Autoři takovýchto textů se snaží přijít na nové souvislosti a analyzují problém hlouběji, proto se styl nazývá analytický. Slohový postup je nejen informační, ale také úvahový a výkladový. Autoři tedy mohou zaujímat objektivní i subjektivní postoje, mohou prezentovat postoje jiných, mohou užívat výroky osobností spjatých s daným problémem, uvádět příklady, zdůrazňovat informace a především musí být argumentace doložena fakty. Časté je užívání obrazného pojmenování, metaforičnosti a metonymičnosti, rozmanitých figur, tropů a jiných prostředků ozvláštňení ve snaze, aby text působil aktualizovaně, neobvykle, neotřele. K útvarům tohoto stylu patří např. úvodník, komentář, novinářská recenze a kritika, projev, diskuze, debata, reportáž, interview apod.⁸¹

3.2.3 Beletristický styl

Beletristický styl se ze tří dílčích publicistických stylů značí nejvyšší beletrizací vyjadřování a podílem subjektivity. Autor klade větší důraz na individualitu a ozvláštňení textu, plní tedy funkci informativní, ovlivňovací, ale především funkci estetickou. Vychází ze slohových postupů vyprávěcího, informačního a popisného. Od klasických uměleckých literárních textů se liší tím, že se opírá o faktografické údaje, může mít povahu dokumentu. Užívají se obrazná pojmenování pomocí metafor, metonymií, synekdoch, personifikací apod., často se vyskytuje emocionalita, humor, alegorie a také autorské novotvary, neologismy, jedná se o osobitý, působivý publicistický projev. K útvarům tohoto stylu patří např. novinářský fejeton, sloupek, črta, reportáž, medailonek apod.⁸²

⁸¹ ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná stylistika*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 266-268.

⁸² Tamtéž, s. 268-269.

4 Principy analýzy

4.1 Výběr zkoumaného materiálu

V této práci se zabývám analýzou specifické skupiny sloves: verb dicendi, která zkoumám ve dvou stylově odlišných knihách českého prozaika, novináře a sportovního reportéra Oty Pavla.⁸³ Zaměřuji se především na to, jak se verba dicendi užitá v textech téhož autora liší svou sémantickou rozmanitostí a frekvencí v závislosti na příslušnosti k funkčnímu stylu. Zkoumám také odlišnost verb dicendi napříč styly z hlediska použití osoby, vidového zařazení, umístění ve větě apod. Analyzován byl jednak soubor Pavlových próz vydaných pod názvem Fialový poustevník,⁸⁴ který obsahuje díla Smrt krásných srnců⁸⁵ a Jak jsem potkal ryby,⁸⁶ jednak sborník jeho publicisticko-beletristických článků se sportovní tematikou Cena vítězství.⁸⁷ Cena vítězství je nejstarší z analyzovaných textů, obsahuje několik publicistických článků, stěžejním je Dukla mezi mrakodrapy.⁸⁸ Vzniku Dukly mezi mrakodrapy předcházela pečlivá autorská příprava, O. Pavel s fotbalovým mužstvem na začátku 60. let před cestou do Ameriky absolvoval všechny tréninky, soustředění, taktické porady a v roce 1962 byl přizván jako reportér na americký turnaj, jehož vydařené finále pro Duklu dokonce komentoval z newyorské telefonní budky přímo do Prahy, tato situace je v článku také humorně popsána. Celý rok pečlivě a horlivě sledoval mužstvo a zapisoval si vše, co by bylo pro knihu přínosné. V knihkupectví byla prodaná za několik dnů, v pasáži se na ní stály fronty a lidé ji oceňovali především pro její jednoduchost, jasnost a absenci ideologie či režimních názorů.⁸⁹ Beletrizování reportáží mu nakladatelství Československý voják nejdříve vyčítalo, avšak později byla tato jeho osobitá forma psaní čím dál oblíbenější.⁹⁰ O. Pavel nechtěl být pouze reportér zpracovávající sportovní tematiku, chtěl vyprávět o své rodině, o životě a běžných událostech, a proto se rozhodl napsat prózu Smrt krásných srnců, v té době již trpěl vážnou

⁸³ Vlastním jménem Otto Popper, datum narození 2. července 1930, úmrtí 31. března 1973.

⁸⁴ První vydání vyšlo posmrtně v roce 1977.

⁸⁵ Vydáno v roce 1971.

⁸⁶ Vydáno v roce 1974.

⁸⁷ Vydáno v roce 1968.

⁸⁸ Vydáno v roce 1964.

⁸⁹ KOVÁŘ, Pavel. Ota Pavel – postskriptum: ohlédnutí za životem a dílem mimořádně nadaného spisovatele. Praha: XYZ ve společnosti Albatros Media, 2015, s. 48-58.

⁹⁰ RŮŽIČKOVÁ, Martina. Ota Pavel: osobnost dvou tváří. [Praha]: Petrklíč, 2008, s. 94-95.

psychickou nemocí (jeho diagnóza byla maniodepresivní psychóza).⁹¹ Autorovy hospitalizace byly čím dál častější, ale O. Pavel toužil tvořit dál, jeho práce mu dávala smysl, psaní miloval. Začal proto zpovídat svou rodinu, vyprávěli mu o těžkostech, které jako Židé zažívali za války, o jeho dětství, o svých zájmech, rodinných vazbách apod. Hrozilo, že kniha Pavlovi nevyjde z důvodů politických, nakonec ale vytištěna byla a její vydání provázely velmi příznivé ohlasy.⁹² Posledním analyzovaným textem je próza *Jak jsem potkal ryby*, je to zároveň i jedna z posledních knih, kterou O. Pavel napsal, jejího vydání se už nedožil. Tato autobiografická próza pojednává především o autorově zálibě, ke které jej přivedl jeho otec, rybaření.

Mezi dílem *Cena vítězství* a *Fialový poustevník* je časový odstup devíti let, mezi texty *Dukla mezi mrakodrapy* a *Smrt krásných srnců* či *Jak jsem potkal ryby* je rozdíl osm a deset let. Co se týče časového rozpětí vzniku těchto děl, lze predikovat, že použití verb dicendi a autorův způsob psaní se za tu dobu mohly změnit. Určitou roli zde hraje právě i autorova duševní nemoc, která jeho osobitý styl⁹³ může také z velké části ovlivnit. Z hlediska rozdílnosti funkčních stylů lze obecně předpokládat, že větší sémantická rozmanitost a frekvence verb dicendi se bude vyskytovat právě v uměleckém stylu nežli ve stylu publicistickém. V tomto případě ale analyzovaný text není čistě publicistický, ale Pavel své reportáže tzv. beletrizoval, jedná se tedy o styl publicisticko-beletristický. Je tedy otázkou, jakou měrou se užití verb dicendi bude odlišovat od próz stylu uměleckého.

Analyzované texty byly vybrány nejen vzhledem k poměrně velkému časovému rozpětí jejich vzniku (a jejich příslušnosti k různým životním etapám autora⁹⁴) nebo kvůli příslušnosti k rozdílným funkčním stylům, ale také s ohledem na jejich rozsah. Kniha *Cena vítězství* má celkem 198 stran potenciálního analyzovaného textu, *Fialový poustevník* 157 stran. Rozhodla jsem se proto některé články z publicistického textu pro svou analýzu vynechat, aby byl počet analyzovaných stran totožný, tj. přesně 157 stran.

⁹¹ Duševní porucha, střídají se stavy deprese s přehnanou povznesenou, podrážděnou náladou. Tyto ataky a změny nálad jsou nepředvídatelné.

⁹² KOVÁŘ, Pavel. *Ota Pavel – postskriptum: ohlédnutí za životem a dílem mimořádně nadaného spisovatele*. Praha: XYZ ve společnosti Albatros Media, 2015, s. 59-60, 65-67, 74-76.

⁹³ Ve smyslu způsob psaní.

⁹⁴ Co se týče psychického zdraví autora.

4.2 Způsob analýzy

Z vybraných dvou knih různých funkčních stylů popsaných v předchozí podkapitole jsem vy excerpovala všechna verba dicendi, slovesa řečové činnosti, která jsou podrobně definována a kategorizována v první kapitole této práce.

Prvním krokem analýzy byla excerptce všech sloves pravení v textech. Druhým krokem jejich klasifikace. Postupovala jsem při tom podle klasifikace Otakara Šoltysy v jeho monografii *Verba dicendi a metajazyková informace*.⁹⁵ O. Šoltys v této práci k vydělení a kategorizaci verb dicendi používá svou vlastní metodu, která má celkem čtyři klasifikační kroky, tj. rozdělení sloves podle: a) sémantické kategorie; b) pravointenční pozice adresáta; c) formy výskytu; d) sémantického příznaku a základních center soustředění verb dicendi.⁹⁶ Ke své analýze jsem využila pouze první krok této metody, tj. rozdělení verb dicendi podle lexikální sémantiky. K identifikovaným slovesům pravení jsem tedy přiřadila pod symboly Dic a Scrib a jednotlivá znaménka „+“ (plus), „-“ (minus) a „0“ (nula). První skupina sloves značená symbolem „+“ svým významem přesahuje symboly Dic a Scrib, jsou to verba příznaková, sémanticky bohatší a mají navíc distinktivní rys, např. sloveso přislíbit ve větě: *„Z rybníka vytékala voda a tatínek v předtuše značných výdělků za prodané kapry, které přislíbil závodu Vaňha, častoval hosty.“*⁹⁷ Druhá skupina s označením „-“ obsahuje slovesa vyjadřující činnost bližící se činnosti řečové, avšak nedosahující plné artikulace, jsou také příznaková a mají rys distinktivní, např. sloveso sípat ve větě: *„A za chvíli jsem slyšel, jak Záruba sípá a jak se s Opltem o něco prou.“*⁹⁸ Totožné verbum dicendi lze v některých případech zařadit jak do skupiny s označením „+“, tak do skupiny značené „-“, vždy záleží na konkrétním kontextu, v jakém smyslu je sloveso použito, např. sloveso křičet ve větě: *„Ryba strnula, pak vyrazila, bráška se vzpamatoval a skočil po ní, minul se, voda stříkala, bráška křičel.“*⁹⁹ se řadí do skupiny „-“, jelikož zde mluvčí nedosahuje plně artikulované řeči, naopak ve větě: *„Kučera vystřelil v tomto utkání nezapomenutelnou branku, při které televizní*

⁹⁵ ŠOLTYS, Otakar: *Verba dicendi a metajazyková informace*. Praha, 1983.

⁹⁶ Podrobně viz kapitola 1.3 této práce.

⁹⁷ PAVEL, Ota. *Fialový poustevník: Smrt krásných srnců; Jak jsem potkal ryby*. Ilustroval Eva BEDNÁŘOVÁ. Praha: Mladá fronta, 1977, s. 9.

⁹⁸ Tamtéž, s. 86.

⁹⁹ Tamtéž, s. 71.

*komentátoři křičeli: 'Exhibition! Attraction!'*¹⁰⁰ sloveso křičet řadím do skupiny „+“, jelikož je zde použito ve smyslu vyjádření určitého způsobu promluvy. Poslední, třetí skupinu tvoří verba s označením „0“. Tato slovesa pravení O. Šoltys označuje „čirými“, tj. nejlépe odpovídají definici verb dicendi, jsou bezpříznaková a „ideální“, např. sloveso promluvit ve větě: „*Žádný vedoucí, který by s námi promluvil, žádný lékař, který by nás prohlídl, jak jsme na tom tělesně a duševně.*“¹⁰¹ Záporné tvary sloves (např. *nedoporučit, nelhat, neříkat*) jsem v analýze zahrnula společně s tvary kladnými (např. *doporučit, lhát, říkat*), jelikož jejich samostatné hodnocení by pro účely této práce nemělo smysl. Do tabulek jsem také uvedla multiverbismy, které se v textu objevily pouze příležitostně (např. *dát odpověď, činit fóry, dát rozkaz, dát svolení* apod.)

Dále se v analýze zaměřuji na výskyt verb dicendi ve větě, slovesa jsem konkrétně rozdělila do tří skupin: verba dicendi vyskytující se v pásmu vypravěče („*Na sebe jsme nemluvili.*“¹⁰²); ve větě uvozovací („*Před domem zastavilo auto a z něho vylezli tři civilní páni, a ten první hned spustil: 'Podívejte se...'*“¹⁰³); v řeči přímé, nepřímé, polopřímé, nevlastní přímé („*Všichni tři jsme tvrdili, že každý z nás musí chytit největší životní rybu.*“¹⁰⁴) Sleduji také, v jakém slovesném vidu se verba dicendi vyskytují a v jaké osobě, a to napříč funkčními styly.

Dalším krokem analýzy bylo rozdělit slovesa pravení do šesti tabulek, každá tabulka představuje jiný lexikálně sémantický význam. Tyto tabulky jsem zpracovala podle kategorizace Milady Hirschové uvedené v Novém encyklopedickém slovníku češtiny¹⁰⁵ z hlediska lexikální sémantiky, základním představitelem je sloveso mluvit a ostatní se charakterizují vždy ve vztahu k němu. Tímto rozdělením vzniká vždy k jednomu analyzovanému dílu O. Pavla šest tabulek podle sémantiky sloves (celkem tedy uvedu osmnáct dílčích tabulek): mluvit + způsob řečového projevu; mluvit + zvuková charakteristika projevu;

¹⁰⁰ PAVEL, Ota. *Cena vítězství*. Praha: Naše vojsko, 1968, s. 91.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 139.

¹⁰² PAVEL, Ota. *Fialový poustevník: Smrt krásných srnců; Jak jsem potkal ryby*. Ilustroval Eva BEDNÁŘOVÁ. Praha: Mladá fronta, 1977, s. 107.

¹⁰³ Tamtéž, s. 44.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 143.

¹⁰⁵ HIRSCHOVÁ, Milada. VERBUM DICENDI. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 14.11.2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/VERBUM DICENDI>.

mluvit + prostředek komunikace; mluvit + forma komunikace na tzv. sociálních sítích; mluvit + určení fáze komunikačního aktu; mluvit + určení komunikační funkce projevu.¹⁰⁶ Tato kategorizace prověří zejména sémantickou rozmanitost verb dicendi napříč funkčními styly.

Jako příklad uvádím zkrácenou verzi jedné z tabulek, zejména za účelem vysvětlení symbolů a zkratk.

Tabulka 1: příklad tabulky 6 „mluvit + určení komunikační funkce projevu“

Sloveso v infinitivu	Dic/Scrib	Vid	Osoba (sing.)	Osoba (plur.)	Výskyt	Počet
Doporučit	+	D	1., 3.		11 (PŘ), 14 (VY)	2
Hovořit	0	N	3.	3.	51 (UV), 53 (VY)	2
Hrknout	+	N	3.		8 (UV)	1
Lhát	+	N	3.		10 (VY)	1
Mířit	+	N	3.		52 (UV)	1

Každá z tabulek je označena číslem a nadepsaná podle kategorizace z hlediska lexikální sémantiky (kategorizace podle M. Hirschové). V prvním sloupci tabulky je uvedeno konkrétní verbum dicendi v infinitivním tvaru, nikoli ve tvaru nalezeném v textu. V druhém sloupci je zaznačeno rozdělení do skupin podle metody O. Šoltyse pomocí znaků „+“ (plus), „-“ (minus) a „0“ (nula). V dalším sloupci uvádím slovesný vid konkrétního verba, pro vid nedokonavý užívám značení „N“ a naopak pro vid dokonavý značení „D“. Čtvrtý a pátý sloupec tabulky patří osobě a jejímu číslu, čtvrtý sloupec zaznamenává číslo jednotné a pátý sloupec číslo množné, pomocí čísel „1., 2., 3.“ značím tvar osoby, v jakém je sloveso v textu užito. V šestém sloupci je uveden výskyt slovesa v celém díle. Číslem značím konkrétní stranu výskytu v textu a v závorce zaznamenávám následující zkratky: „VY“ verbum dicendi se vyskytuje v pásmu vypravěče; „PŘ“ verbum dicendi se vyskytuje v řeči přímé, nepřímé, polopřímé či nevlastní přímé; „UV“ verbum dicendi se vyskytuje ve větě uvozovací. Pro větší přehlednost slouží poslední sedmý

¹⁰⁶ Podrobně viz kapitola 1.1 této práce.

sloupec tabulky, v něm uvádím celkový počet konkrétních sloves pravení vyskytující se v díle O. Pavla.

4.3 Výzkumné otázky

Poté, co jsem všechna jednotlivá verba dicendi roztřídila, vyhodnotila jsem získané informace. Co se týče rozmanitosti verb dicendi z hlediska sémantického, předpokládám, že největší zastoupení ve stylu beletristickém i publicistickém bude mít skupina sloves, která se podle M. Hirschové charakterizuje jako „mluvit + určení komunikační funkce projevu“. I samotná autorka v Novém encyklopedickém slovníku uvádí, že je to velmi rozsáhlá, sémanticky heterogenní skupina sloves.¹⁰⁷ Rozdíl ale podle mého názoru bude v dílčí skupině definované: „mluvit + zvuková charakteristika projevu“, tato slovesa pravení budou více obsažena ve stylu publicistickém, jelikož se jedná o články ze sportovního prostředí, kde by se verba např. *volat*, *řvát*, *křičet* apod. mohla objevovat častěji než ve stylu beletristickém. Co se týče rozmanitosti verb dicendi, předpokládám, že rozmanitější repertoár sloves se bude vyskytovat v beletrii. V knize Cena vítězství se nachází několik dílčích článků, ve kterých by se verba dicendi mohla častěji opakovat, a tudíž repertoár sloves nebude tak různorodý. Dále předpokládám, že z hlediska příznakovosti a bezpříznakovosti budou ve všech textech napříč funkčními styly dominovat slovesa pravení s označením podle O. Šoltyse „+“, tj. příznakové sloveso, které přesahuje svým významem symboly Dic, Scrib, jež kromě základní informace předávají i jejich určitou specifikaci, jedná se o rozsáhlou skupinu sloves. Také předpokládám, že osoby čísla množného budou častěji užívat verba dicendi ve stylu publicistickém nežli beletristickém, z důvodu tematického zaměření. Jedná se o články ze sportovního prostředí, jsou zde popisovány týmové hry, zápasy, tréninky hráčů apod., což podle mého názoru bude mít vliv na užívání osoby (nejčastěji třetí osoby plurálu). V analýze odpovídám na následující otázky:

¹⁰⁷ HIRSCHOVÁ, Milada. VERBUM DICENDI. In: CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 20.12.2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/VERBUM DICENDI>.

- a) Jak se liší rozmanitost verb dicendi v jednotlivých textech z hlediska lexikální sémantiky?
- b) Obsahuje rozmanitější repertoár verb dicendi styl publicistický, či beletristický?
- c) Jaká jsou nejfrekventovanější verba dicendi v jednotlivých textech?
- d) Liší se podle funkčních stylů výskyt verb dicendi v uvozovacích větách, v pásmu vypravěče nebo v přímých řečech?
- e) V jakých osobách napříč styly se nejčastěji užívají různá verba dicendi?
- f) Liší se významně výskyt sloves dokonavých a nedokonavých?
- g) Která jsou nejfrekventovanější verba dicendi napříč funkčními styly z hlediska příznakovosti a bezpříznakovosti?

5 Analýza

5.1 Smrt krásných srnců

V próze *Smrt krásných srnců* se na 59 stranách vyskytuje celkem 353 verb dicendi, z toho 178 výskytů tvoří slovesa s označením „+“, tj. příznaková slovesa, která podávají nejen informaci, ale tuto informaci svým sémantickým významem dále specifikují a konkretizují, jedná se o 50,4 % celkového výskytu sloves, tudíž polovina verb dicendi užitých v textu má navíc určitý distinktivní rys. Pouze 14 výskytů bylo zaznamenáno u sloves s označením „-“ tedy slovesa, která plně nedosahují artikulované řeči, tato slovesa tvoří jen 4 %. Podle O. Šoltyse tzv. čirá slovesa mluvení tvoří v tomto textu 45,6 % všech výskytů verb dicendi, jedná se celkem o 161 výskytů sloves s označením „0“.

Co se týče místa užití verb dicendi, v tomto textu se počtem výskytů liší pouze o 1,2 % výskyt v pásmu vypravěče a v uvozovací větě, jasná převaha verb dicendi ve větě uvozovací zde tedy není. Bylo prokázáno celkem 142 výskytů sloves v pásmu vypravěče, tj. 40,2 % všech výskytů. O 4 výskyty navíc, tj. 146 je užití verb dicendi ve větě uvozovací tedy celkem 41,4 %. Nejmenší výskyt užití je prokázán v řečech přímých, nepřímých, polopřímých a nevlastních přímých, tj. 65 výskytů tedy 18,4 %.

V této próze jsem vyexcerpovala 140 různých verb dicendi, z toho největší zastoupení je s označením „+“, tj. 112 odlišných sloves (80 %). Dále celkem 15 čirých sloves s označením „0“ (10,7 %) a 13 sloves s označením „-“ (9,3 %). Tato různá verba dicendi jsem porovnávala z hlediska slovesného vidu. Výsledkem je, že 73 sloves má vid nedokonavý (52,1 %) a 67 sloves vid dokonavý (47,9 %). Z hlediska užití osoby a čísla se verba dicendi v této próze objevují mnohem častěji v podobě singuláru nežli plurálu, konkrétně se jedná o 3. osobu singuláru, která je užitá nejvíce (128 různých sloves užívá 3. osobu singuláru), plurálu je v této 3. osobě užit jen v 17 případech různých verb dicendi. Pouze 6 sloves užívá 1. osobu singuláru, 2 slovesa 1. osobu plurálu, 2 slovesa 2. osobu plurálu a žádné sloveso v tomto textu neuvžívá 2. osobu singuláru. Mezi 5 nejfrekventovanějších verb dicendi v této próze se řadí:

- a) *řici*: 61 výskytů (17,3 % celkového výskytu)
- b) *říkat*: 38 výskytů (10,8 % celkového výskytu)

- c) *povídat*: 13 výskytů (3,7 % celkového výskytu)
- d) *mluvit, oznámit, vyprávět, zeptat se*: 9 výskytů (2,5 % celkového výskytu)
- e) *vykládat*: 7 výskytů (2 % celkového výskytu)

Co se týče kategorizace verb dicendi podle metody M. Hirschové z hlediska lexikální sémantiky,¹⁰⁸ rozdělila jsem slovesa do šesti kategorií:

- a) mluvit + způsob řečového projevu;
- b) mluvit + zvuková charakteristika projevu;
- c) mluvit + prostředek komunikace;
- d) mluvit + forma komunikace na tzv. sociálních sítích;
- e) mluvit + určení fáze komunikačního aktu;
- f) mluvit + určení komunikační funkce projevu.¹⁰⁹

V této próze ale všech šest kategorií zastoupeno není, žádné sloveso jsem nezařadila do skupiny „mluvit + forma komunikace na tzv. sociálních sítích“, proto tedy níže uvedu pouze pět tabulek nikoli šest, podle původní klasifikace M. Hirschové. Absence této skupiny v analýze prózy *Smrt krásných srnců* je zcela evidentní z důvodu jeho obsahu a data vzniku (rok 1971). Všechny další kategorie už více či méně obsaženy jsou.

První kategorii „mluvit + způsob řečového projevu“ zobrazuje tabulka č. 2. Přiřadila jsem do ní 18 různých sloves s celkovými 18 výskyty. Vyskytuje se zde 12 verb s označením „+“, 6 verb s označením „-“ a žádné „ideální“ verbum dicendi s označením „0“. Druhá tabulka (č. 3) obsahuje skupinu sloves „mluvit + zvuková charakteristika projevu“, zařadila jsem do ní 40 výskytů 22 různých sloves, z toho 15 verb s distinktivním znakem a 6 verb bez úplné artikulace. Ve třetí tabulce (č. 4) „mluvit + prostředek komunikace“ se nachází pouze jedno sloveso s jedním výskytem v textu a řadí se ke skupině s označením „+“. Další tabulka č. 5 „mluvit + určení fáze komunikačního aktu“ obsahuje celkem 9 sloves s 13 výskyty v textu, 8 sloves má navíc distinktivní rys a jedno je sloveso čiré. Poslední tabulkou č. 6 k tomuto textu je zpracovaná kategorie „mluvit + určení komunikační funkce projevu“, kam se řadí celkem 90 různých sloves s 281 výskyty a jedná se tedy o

¹⁰⁸ Podrobněji viz kapitola 1.1 této práce.

¹⁰⁹ HIRSCHOVÁ, Milada. VERBUM DICENDI. In: CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 22.11.2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/VERBUM DICENDI>.

nejčetnější tabulku jak z hlediska výskytu, tak z hlediska rozmanitosti sloves. Tato kategorie v textu nezahrnuje ani jedno verbu, jež by nedosahovalo plnou artikulaci, ale obsahuje celkem 76 sloves s označením „+“ a 14 sloves čirých, která nejlépe splňují definici verba dicendi.

Tabulka 2: „mluvit + způsob řečového projevu“ v próze Smrt krásných srnců

Sloveso v infinitivu	Dic/Scrib	Vid	Osoba (sing.)	Osoba (plur.)	Výskyt	Počet
Broukat	+	N	3.		39 (UV)	1
Broukat	-	N	3.		46 (VY)	1
Koktat	+	N	3.		14 (VY)	1
Mlet	+	N	3.		20 (VY)	1
Muknout	-	D	3.		55 (VY)	1
Mumlat	+	N	3.		45 (UV)	1
Odseknout	+	D	3.		42 (UV)	1
Pobrukovat	-	N		3.	44 (VY)	1
Šveholit	-	N	3.		11 (UV)	1
Usmát se	+	D	3.		66 (UV)	1
Vyhrknout	+	D	3.		61 (UV)	1
Vychrlit	+	D	3.		11 (UV)	1
Vylézt	+	N	3.		11 (PŘ)	1
Zakabonit se	+	D	3.		23 (UV)	1
Zašveholit	+	D	3.		26 (UV)	1
Zašveholit	-	D	3.		11 (UV)	1
Zaúpět	-	D	3.		10 (VY)	1
Zúpět	+	D	3.		8 (UV)	1

Tabulka 3: „mluvit + zvuková charakteristika projevu“ v próze Smrt krásných srnců

Sloveso v infinitivu	Dic/Scrib	Vid	Osoba (sing.)	Osoba (plur.)	Výskyt	Počet
Brumlat	-	N	3.		60 (VY)	1

Hulákat	-	N	3.		34 (VY)	1
Křičet	-	N	3.		7 (VY), 43 (VY)	2
Křičet	+	N	3.	3.	12 (UV), 16 (VY), 16 (VY), 19 (UV), 36 (VY), 65 (UV)	6
Křiknout	+	D	3.		33 (UV)	1
Naříkat	+	N	3.		15 (UV), 43 (PŘ)	2
Pokřikovat	-	N		3.	62 (VY)	1
Provolávat	+	N	3.		51 (VY)	1
Rozkřiknout se	-	D	3.		48 (VY)	1
Syčet	+	N	3.		62 (UV)	1
Šeptat	-	N		3.	14 (VY)	1
Šeptat	+	N	3.	3.	10 (UV), 11 (VY), 17 (UV)	3
Volat	+	N	3.		24 (UV), 32 (VY), 38 (UV)	3
Vykřičet	+	D	3.		32 (UV)	1
Vykřiknout	+	D	3.		21 (UV), 42 (UV), 49 (UV)	3
Vzdychnout	-	D	3.		51 (VY)	1
Zajásat	+	D	3.		24 (UV)	1
Zařvat	+	D	3.		65 (UV)	1
Zašeptat	+	D	3.		26 (UV), 36 (UV)	2
Zavolat	+	D	3.		11 (UV), 12 (VY), 66 (VY)	3
Zpívat	+	N	3.		42 (VY), 42 (VY), 66 (VY)	3
Zpívávat	+	D	3.		29 (VY)	1

Tabulka 4: „mluvit + prostředek komunikace“ v próze Smrt krásných srnců

Sloveso v infinitivu	Dic/Scrib	Vid	Osoba (sing.)	Osoba (plur.)	Výskyt	Počet
Telefonovat	+	N	3.		12 (UV)	1

Tabulka 5: „mluvit + určení fáze komunikačního aktu“ v próze Smrt krásných srnců

Sloveso v infinitivu	Dic/Scrib	Vid	Osoba (sing.)	Osoba (plur.)	Výskyt	Počet
Dodat	+	D	3.		23 (UV), 49 (UV), 49 (UV), 52 (UV)	4
Odpovědět	+	D	3.		15 (UV)	1
Odpovídat	+	N	3.		38 (UV)	1
Odvětit	+	D	3.		7 (PŘ)	1
Opakovat	+	N	3.		14 (UV), 51 (UV)	2
Přivítat	+	D	3.		35 (UV)	1
Spustit	+	D	3.		44 (UV)	1
Uvítat	+	D	3.		48 (UV)	1
Promluvit	0	D	3.		7 (VY)	1

Tabulka 6: „mluvit + určení komunikační funkce projevu“ v próze Smrt krásných srnců

Sloveso v infinitivu	Dic/Scrib	Vid	Osoba (sing.)	Osoba (plur.)	Výskyt	Počet
Bavit se	0	N	3.		56 (VY), 58 (VY)	2
Budit	+	N	3.		62 (UV)	1
Činit fóry	+	N	3.		20 (VY)	1
Děkovat	+	N		1.	38 (PŘ)	1
Dokazovat	+	N	3.		7 (PŘ)	1
Domlouvat	+	N	3.		41 (UV)	1

Doporučit	+	D	1., 3.		11 (PŘ), 14 (VY)	2
Hovořit	0	N	3.	3.	51 (UV), 53 (VY)	2
Hrknout	+	N	3.		8 (UV)	1
Lhát	+	N	3.		10 (VY)	1
Mířit	+	N	3.		52 (UV)	1
Mluvit	0	N	3.		10 (VY), 23 (VY), 35 (VY), 39 (UV), 45 (VY), 51 (VY), 53 (VY), 55 (PŘ), 56 (VY)	9
Modlit se	+	N	3.		24 (VY)	1
Nabídnout	+	N	3.		11 (VY), 21 (VY)	2
Nabízet	+	N	3.		20 (VY)	1
Nadávat	+	N	3.		33 (VY), 30 (VY), 30 (VY), 36 (VY), 66 (VY)	6
Namluvit	+	D	3.		64 (PŘ)	1
Napsat	0	D	3.		33 (PŘ)	1
Obávat se	+	N	3.		7 (VY)	1
Odhodlat se	+	D	3.		23 (UV)	1
Odporovat	+	N	3.		49 (VY)	1
Oslovit	+	D	3.		65 (UV)	1
Oznámit	0	D	3.	3.	22 (UV), 24 (UV), 25 (PŘ), 27 (VY), 42 (UV), 55 (PŘ), 55 (VY), 57 (UV), 64 (PŘ)	9
Ozvat se	+	D	3.		26 (UV)	1
Padnout	+	N	3.		19 (VY)	1
Podotknout	+	D	1., 3.		7 (VY), 10 (UV), 10 (VY), 19 (UV)	4

Podříct se	+	D	3.		58 (PŘ)	1
Pochválit	+	D	1., 3.		43 (UV), 58 (VY)	2
Pokynout	+	D	3.		20 (VY)	1
Poradit	+	D		2.	11 (PŘ)	1
Povědět	0	D	3.		39 (PŘ), 58 (PŘ)	2
Povídat	0	N	3.	2., 3.	8 (UV), 18 (VY), 25 (PŘ), 32 (UV), 32 (UV), 34 (UV), 38 (UV), 38 (UV), 48 (UV), 49 (PŘ), 50 (UV), 52 (UV), 58 (PŘ)	13
Povolat	+	D		3.	43 (VY)	1
Poznamenat	+	D	3.		7 (PŘ)	1
Pozvat	+	D	3.		9 (VY), 22 (VY)	2
Požádat	+	D	3.		25 (VY)	1
Prohlásit	+	D	3.		10 (UV), 44 (PŘ), 49 (UV), 60 (PŘ)	4
Prohlašovat	+	N	3.		49 (PŘ), 56 (PŘ), 59 (PŘ)	3
Proklínat	+	N	3.		34 (VY)	1
Pronést	0	D	3.		8 (UV), 17 (UV), 44 (UV)	3
Prosit	+	N	3.		36 (VY), 36 (VY)	2
Protestovat	+	N	3.		7 (VY)	1
Prozradit	+	D	3.		25 (PŘ)	1
Přednášet	+	N	3.		63 (VY)	1
Představit	+	D	3.		18 (UV), 18 (VY), 19 (VY)	3
Přemluvit	+	D	3.		16 (UV)	1
Přesvědčit	+	N	3.		17 (PŘ)	1
Přikázat	+	N	3.		11 (PŘ), 26 (PŘ)	2

Přikývnout	+	N	3.		18 (PŘ)	1
Přikyvovat	+	N	3.		11 (VY)	1
Přislíbit	+	N	3.		9 (VY)	1
Psát	0	N	3.		20 (VY)	1
Ptát se	+	N	3.		9 (UV), 16 (UV), 20 (UV), 53 (UV)	4
Ptávat se	+	D	3.		7 (UV)	1
Radit	+	N	3.		16 (VY)	1
Rozkázat	+	D	3.		42 (UV), 64 (UV), 66 (VY)	3
Říci	0	D	3.	3.	9 (UV), 11 (PŘ), 11 (UV), 11 (VY), 12 (UV), 13 (UV), 14 (UV), 14 (UV), 14 (VY), 15 (UV), 15 (UV), 16 (UV), 17 (VY), 18 (UV), 18 (UV), 18 (UV), 20 (UV), 20 (PŘ), 21 (UV), 21 (UV), 22 (UV), 23 (UV), 23 (VY), 23 (PŘ), 23 (VY), 23 (UV), 26 (UV), 27 (PŘ), 31 (UV), 34 (VY), 34 (VY), 34 (UV), 35 (PŘ), 35 (UV), 38 (UV), 39 (UV), 44 (UV),	61

					44 (UV), 45 (UV), 45 (UV), 48 (PŘ), 49 (UV), 49 (UV), 49 (UV), 50 (VY), 51 (UV), 52 (UV), 52 (UV), 52 (UV), 53 (UV), 53 (PŘ), 54 (UV), 55 (UV), 58 (VY), 58 (PŘ), 58 (VY), 59 (UV), 60 (UV), 60 (UV), 61 (PŘ), 65 (UV)	
Říkat	0	N	1., 3.	1., 3.	8 (VY), 8 (UV), 9 (PŘ), 14 (VY), 14 (VY), 17 (VY), 19 (UV), 19 (PŘ), 19 (PŘ), 19 (UV), 20 (VY), 20 (VY), 20 (PŘ), 20 (UV), 20 (VY), 20 (VY), 29 (VY), 35 (PŘ), 36 (VY), 36 (VY), 36 (VY), 41 (PŘ), 43 (UV), 45 (VY), 48 (VY), 50 (VY), 51 (VY), 52 (PŘ), 53 (VY), 54 (PŘ), 58 (VY), 60 (VY),	38

					61 (PŘ), 62 (UV), 63 (UV), 63 (PŘ), 64 (VY), 65 (PŘ)	
Slíbit	+	D	3.		11 (PŘ), 16 (PŘ), 24 (VY), 24 (PŘ)	4
Slibovat	+	N	3.		14 (VY), 39 (PŘ), 39 (VY)	3
Souhlasit	+	N	3.		24 (VY)	1
Tvrdit	+	N	3.		24 (UV), 39 (PŘ), 52 (PŘ), 54 (UV)	4
Udílet (rozkazy)	+	N	3.		9 (VY)	1
Upozorňovat	+	N	3.		7 (VY)	1
Uprosit	+	D	3.		28 (VY)	1
Usoudit	+	D	3.		44 (UV)	1
Utěšovat	+	N	3.		8 (PŘ)	1
Útočit	+	N	3.		52 (UV)	1
Vyčítat	+	N	3.		41 (PŘ)	1
Vyjádřit	+	D	3.		19 (UV), 20 (VY)	2
Vykládat	+	N	3.	3.	11 (VY), 19 (VY), 19 (PŘ), 27 (PŘ), 53 (VY), 57 (VY), 63 (VY)	7
Vykrucovat	+	N	1.		58 (VY)	1
Vyprávět	0	N	3.	3.	11 (VY), 18 (VY), 38 (VY), 39 (UV), 39 (PŘ), 43 (PŘ), 62 (VY), 63 (VY), 63 (VY)	9
Vyptávat se	+	N	3.		22 (VY)	1
Vyrušit	+	D	3.		18 (UV)	1
Vyřknout	0	D		3.	17 (VY)	1

Vysvětlit	+	D	3.		54 (VY), 54 (VY), 60 (VY)	3
Vysvětlovat	+	N		3.	59 (VY)	1
Vyžádat	+	N		3.	60 (VY)	1
Vyžebrať	+	D	3.		43 (VY)	1
Vzkázat	+	D	3.		20 (PŘ)	1
Zamluvit	+	D	1.		61 (VY)	1
Zasvětit	+	D	3.		24 (VY)	1
Zaznít	+	D	3.		19 (UV), 41 (VY)	2
Zeptat se	0	D	1., 3.		19 (UV), 21 (PŘ), 22 (UV), 22 (VY), 42 (VY), 52 (UV), 52 (UV), 53 (UV), 61 (UV)	9
Zjednat	+	D	3.		9 (VY)	1
Zmínit se	+	N	3.		13 (PŘ)	1
Zvát	+	D	3.		22 (UV), 22 (VY)	2
Žebrať	+	N	3.		32 (UV)	1
Žertovat	+	N		3.	44 (VY)	1

5.2 Jak jsem potkal ryby

Z druhé delší (98 stran) analyzované prózy jsem vyexcerpovala celkem 412 výskytů verb dicendi z tohoto je nejvyšší počet, tj. 219 výskytů, verb s distinktivním rysem a označením „+“, což je více než polovina (53,2 %) všech výskytů v tomto textu. Druhou nejčastější variantou jsou verba čirá s označením „0“, vyskytují se zde celkem 168x (40,5 %). Nejnižší počet výskytů mají verba dicendi s označením „-“, ta se vyskytují jen v 6,3 % případů, tj. 26 výskytů.

Z hlediska místa výskytu verb dicendi se tato próza od prózy Smrt krásných srnců příliš neliší. Opět zde nenacházím větší rozdíl mezi užitím verb ve větě uvozovací a v jiných pásmech. Nejvyšší počet výskytů je v pásmu vypravěče, tj. celkem 174 výskytů (42,2 %), druhý nejvyšší počet verb dicendi se nachází právě

ve větě uvozovací, tj. 162 výskytů (39,3 %), nejméně často se slovesa vyskytují opět v řeči přímé, nepřímé, polopřímé a nevlastní přímé, tj. 76 výskytů (18,4 %).

V tomto textu se nachází celkem 136 odlišných sloves pravení, více jak $\frac{3}{4}$ (76,5 %) tvoří verba s distinktivním rysem a značením „+“, tj. 104 různých verb. Druhou skupinu zastupují verba čirá s označením „0“, ta se vyskytují v 17 případech, tj. 12,5 %. Poslední, nejméně zastoupenou skupinou jsou opět jako v předchozí próze slovesa plně nedosahující artikulaci, jsou zastoupena v 15 případech, tj. 11 %. Co se týče slovesného vidu všech těchto rozmanitých verb dicendi, v textu jsem zaznamenala celkem 80 verb s videm nedokonavým, tj. většina užitých sloves (58,8 %) a 56 verb s videm dokonavým (41,2 %). Z hlediska čísla a užití osoby jsou zde zastoupeny všechny tvary jak singuláru, tak plurálu. Celkem 96 verb dicendi jej užívá v tvaru 3. osoby singuláru, další častou osobou je v 33 případech tvarů sloves 1. osoba singuláru. Dále 28 různých sloves užívá 3. osobu plurálu, 14 sloves 1. osobu plurálu, 2 různá slovesa užívají 2. osobu singuláru a pouze jedno sloveso užívá 2. osobu plurálu. Lze tedy říci, že i v tomto případě je slovesy často využíván tvar singuláru. Mezi 5 nejfrekventovanějších verb dicendi v této próze se řadí:

- a) *řici*: 60 výskytů (14,6 % celkového výskytu);
- b) *říkat*: 40 výskytů (9,7 % celkového výskytu);
- c) *volat*: 17 výskytů (4,1 % celkového výskytu);
- d) *mluvit, zpívat*: 13 výskytů (3,2 % celkového výskytu);
- e) *zeptat se*: 12 výskytů (2,9 % celkového výskytu).

Kategorizaci verb dicendi opět jako v předchozí próze provádím podle metody M. Hirschové.¹¹⁰ I v tomto případě neuvádím všech 6 kategorií, jak je tomu v originálním rozdělení, jelikož žádné sloveso z textu jsem nezařadila do skupiny „mluvit + forma komunikace na tzv. sociálních sítích“. Je to opět pochopitelné z důvodu obsahu i vzniku (vydáno v roce 1974) této knihy. První kategorii zobrazuje tabulka č. 7 „mluvit + způsob řečového projevu“, obsahuje celkem 11 různých sloves s 13 počty výskytů. Celkem 7 sloves se řadí do skupiny s označením „+“ a 4 slovesa do skupiny s označením „-“, tzv. čirá slovesa se v této kategorizaci nevyskytují. Druhá tabulka č. 8 značí kategorii „mluvit + zvuková charakteristika

¹¹⁰ Podrobněji viz kapitola 1.1 této práce.

projevu“, zahrnuje 26 různých sloves, z toho opět není ani jedno sloveso čiré. Obsahuje 16 verb s distinktivním rysem a 10 verb s plně nedosaženou artikulací, celkem se jedná o 88 výskytů. Další tabulka č. 9 „mluvit + prostředek komunikace“ zahrnuje opět pouze jedno sloveso s označením „+“, celkem se v textu vyskytuje 3x. Pátá tabulka č. 10 s kategorií „mluvit + určení fáze komunikačního aktu“ obsahuje 14 rozmanitých verb s 20 výskyty, jedná se o 13 sloves pravení s distinktivním rysem a jedno sloveso čiré. Poslední tabulka č. 11 „mluvit + určení komunikační funkce projevu“ je opět jako v předchozí próze, co se týče výskytů a rozmanitosti verb dicendi, nejrozsáhlejší, zahrnuje 84 sloves s celkem 288 výskyty. Objevují se zde všechny skupiny sloves: 67 s označením „+“, 16 s označením „0“ a jedno sloveso s označením „-“.

Tabulka 7: „mluvit + způsob řečového projevu“ v próze Jak jsem potkal ryby

Sloveso v infinitivu	Dic/Scrib	Vid	Osoba (sing.)	Osoba (plur.)	Výskyt	Počet
Broukat	+	N	1., 3.		91 (UV), 124 (UV)	2
Cedit (mezi zuby)	+	N	3.		108 (UV)	1
Chechtat se	+	N		3.	128 (PŘ)	1
Odseknout	+	D	3.		153 (UV)	1
Reptat	-	N		3.	92 (PŘ)	1
Vybreptat	+	N	3.		136 (PŘ)	1
Vyhrknout	-	D	3.		131 (UV)	1
Zamumlat	+	N	3.		78 (UV), 140 (UV)	2
Zasípat	+	D	3.		75 (UV)	1
Zaúpět	-	D	3.		135 (VY)	1
Žvanit	-	N	3.		113 (VY)	1

Tabulka 8: „mluvit + zvuková charakteristika projevu“ v próze Jak jsem potkal ryby

Sloveso v infinitivu	Dic/Scrib	Vid	Osoba (sing.)	Osoba (plur.)	Výskyt	Počet
Bručet	-	D	3.		104 (VY)	1
Brumlat	+	N	3.		80 (UV)	1
Hekat	-	N	3.		112 (VY), 127 (VY), 135 (VY), 135 (VY)	4
Hulákat	-	N		1.	109 (VY)	1
Hulákat	+	N	3.		71 (UV)	1
Ječet	-	N	1.		88 (VY)	1
Ječet	+	N	3.		136 (PŘ)	1
Křičet	-	N	1., 3.		71 (VY), 88 (PŘ), 88 (PŘ), 88 (VY), 88 (VY), 129 (VY)	6
Křičet	+	N	3.	3.	80 (UV), 86 (UV), 94 (VY), 101 (UV), 111 (UV), 133 (UV), 135 (UV), 146 (VY), 160 (UV)	9
Naříkat	-	N	3.		77 (VY)	1
Naříkat	+	N	3.		161 (PŘ)	1
Pískat	+	N	3.		89 (VY)	1
Pokřikovat	+	N		3.	74 (VY)	1
Prozpěvovat	+	N	1., 3.		72 (VY), 145 (VY), 148 (UV)	3
Řvát	-	N	3.	3.	80 (VY), 101 (VY), 122 (VY)	3
Řvát	+	N	1.		104 (UV), 107 (UV)	2

Sípat	-	N	3.		86 (VY)	1
Svolávat	+	N	3.		95 (VY)	1
Šeptat	+	N	3.		90 (UV), 133 (VY), 138 (UV)	3
Špítat	-	N	3.		116 (VY)	1
Volat	+	N	3.	1.	70 (UV), 75 (UV), 81 (UV), 86 (UV), 93 (UV), 94 (PŘ), 100 (UV), 105 (VY), 109 (VY), 116 (UV), 116 (UV), 117 (UV), 117 (VY), 125 (UV), 139 (UV), 158 (UV), 160 (UV)	17
Vykřiknout	+	D	3.		74 (VY), 158 (UV)	2
Vzdychat	+	N		3.	70 (UV)	1
Zařvat	-	D	3.		135 (VY), 136 (UV)	2
Zpívat	+	N	1., 3.	1., 2., 3.	76 (UV), 91 (UV), 91 (VY), 93 (VY), 105 (VY), 110 (UV), 118 (PŘ), 118 (UV), 124 (VY), 124 (PŘ), 132 (UV), 133 (UV), 147 (UV)	13

Zvolat	+	D	3.		74 (UV), 81 (UV), 95 (UV), 97 (UV), 110 (UV), 114 (UV), 141 (VY), 147 (UV), 149 (PŘ), 149 (UV)	10
--------	---	---	----	--	--	----

Tabulka 9: „mluvit + prostředek komunikace“ v próze Jak jsem potkal ryby

Sloveso v infinitivu	Dic/Scrib	Vid	Osoba (sing.)	Osoba (plur.)	Výskyt	Počet
Telefonovat	+	N	3.		138 (UV), 149 (VY), 149 (VY)	3

Tabulka 10: „mluvit + určení fáze komunikačního aktu“ v próze Jak jsem potkal ryby

Sloveso v infinitivu	Dic/Scrib	Vid	Osoba (sing.)	Osoba (plur.)	Výskyt	Počet
Dodat	+	D	3.		89 (UV), 108 (UV), 151 (UV)	3
Dohodnout se	+	D		1.	103 (PŘ), 134 (VY)	2
Domluvit se	+	D	3.		70 (PŘ)	1
Dopsat	+	D	1.		149 (VY)	1
Loučit se	+	N		3.	129 (VY)	1
Odpovědět	+	D	1.	3.	98 (VY), 109 (VY), 115 (UV)	3
Opakovat	+	N	2.		151 (PŘ)	1
Pokračovat	+	N	3.		124 (UV)	1
Promluvit	0	D	3.		114 (VY)	1
Přivítat	+	D	3.		132 (VY)	1
Rozloučit se	+	D	1		129 (VY)	1

Vítat	+	N	3.	3.	121 (VY), 121 (VY)	2
Začít	+	D	3.		112 (UV)	1
Zopakovat	+	D	1.		93 (VY)	1

Tabulka 11: „mluvit + určení komunikační funkce projevu“ v próze Jak jsem potkal ryby

Sloveso v infinitivu	Dic/Scrib	Vid	Osoba (sing.)	Osoba (plur.)	Výskyt	Počet
Bavit se	0	N		3.	137 (VY), 140 (VY)	2
Dát rozkaz	+	D	3.		92 (UV)	1
Děkovat	+	N	3.		136 (PŘ)	1
Hodnotit	+	N	1.		145 (VY)	1
Hovořit	0	N	3.		99 (VY)	1
Chválit	+	N	3.		73 (UV)	1
Klábosit	+	N	3.		137 (VY)	1
Klít	+	N		3.	153 (UV)	1
Konejšit	+	N	3.		146 (UV)	1
Lhát	+	N	1., 3.		145 (VY), 145 (VY), 145 (VY), 146 (VY), 146 (VY)	5
Líčit	+	N	3.		149 (VY), 151 (PŘ)	2
Lichotit	+	N		1.	112 (VY)	1
Mluvit	0	N	2., 3.	1.	75 (VY), 78 (VY), 79 (VY), 94 (UV), 107 (VY), 107 (VY), 109 (VY), 113 (VY), 124 (PŘ), 125 (VY), 135	13

					(VY), 147 (VY), 150 (PŘ)	
Modlit se	+	D	1.		84 (UV)	1
Nabízet	+	N		1.	103 (VY)	1
Nadávat	+	N	1., 3.		101 (PŘ), 101 (VY), 101 (VY), 101 (VY), 117 (VY), 126 (VY), 132 (VY), 135 (UV), 152 (UV), 160 (PŘ)	10
Namluvit	+	D	1.		87 (VY)	1
Napsat	0	D	3.	1.	82 (UV), 103 (UV), 136 (VY), 149 (VY)	4
Nařizovat	+	N	3.		88 (UV)	1
Obdivovat (nahlas)	+	N		3.	149 (VY)	1
Okecat	+	D	3.		104 (VY)	1
Oznámit	0	D	3.	3.	106 (VY), 116 (PŘ), 131 (PŘ), 131 (UV), 134 (VY), 159 (VY), 163 (PŘ)	7
Oznamovat	0	N	1.		151 (UV)	1
Ozvat se	+	D	3.		74 (UV), 114 (VY), 115 (UV), 115 (UV), 123 (VY), 128 (VY)	6
Poděkovat	+	D	1., 3.		145 (VY), 153 (UV)	2
Podívat se	+	D	3.		95 (UV)	1
Pohádat se	+	D		3.	107 (VY)	1

Poprosit	+	D	1.		96 (VY), 164 (PŘ)	2
Poradit	+	D	3.		75 (UV), 155 (VY)	2
Poroučet	+	N	1., 3.		108 (UV), 119 (UV)	2
Poručit	+	D	3.		73 (PŘ)	1
Poslat	+	D	3.		156 (VY)	1
Povědět	0	D	3.		101 (VY)	1
Povídat	0	N	1., 3.	1.	72 (UV), 79 (UV), 93 (UV), 93 (PŘ), 95 (UV), 123 (UV), 133 (UV), 133 (UV), 137 (VY), 139 (UV), 147 (UV)	11
Povolit	+	D	1.		152 (VY)	1
Povzbuzovat	+	N	3.		80 (VY)	1
Pozdravit	+	D	1.		84 (UV)	1
Pozvat	+	D	3.		132 (VY)	1
Požadovat	+	N	3.		119 (VY)	1
Pravit	0	N	3.		75 (PŘ)	1
Prohlásit	+	D	3.	3.	78 (PŘ), 87 (UV), 118 (PŘ), 134 (VY)	4
Prohlašovat	+	N		3.	134 (VY)	1
Proklínat	+	N	3.		136 (UV)	1
Pronést	0	D	3.		73 (UV), 88 (UV), 132 (UV), 141 (UV)	4
Prosadit	+	D	3.		135 (VY)	1
Prosit	+	N	3.		122 (PŘ)	1

Protestovat	+	N	3.		108 (UV)	1
Prozradit	+	D	3.		75 (VY), 136 (VY)	2
Předpovědět	+	D	3.		141 (PŘ)	1
Přemluvit	+	D	1.		138 (VY)	1
Přijmout	+	D	1.		120 (VY)	1
Přikázat	+	N	3.		72 (UV), 79 (UV), 128 (UV)	3
Přikývnout	+	N	1.		127 (VY)	1
Psát	0	N	3.	3.	88 (PŘ), 109 (VY)	2
Ptát se	+	N	3.	3.	80 (VY), 81 (UV), 104 (UV), 114 (VY), 122 (PŘ), 124 (UV), 124 (VY), 127 (PŘ), 145 (UV), 154 (UV)	10
Rozčilovat se	+	N	3.		105 (UV)	1
Roznést	+	D	3.		132 (VY), 133 (VY)	2
Říci	0	N	1., 3.	1., 3.	69 (PŘ), 71 (UV), 72 (UV), 78 (UV), 79 (UV), 79 (UV), 79 (UV), 80 (VY), 81 (UV), 81 (UV), 85 (VY), 86 (UV), 86 (PŘ), 87 (PŘ), 88 (VY), 93 (UV), 96 (UV), 96 (UV), 100	60

					(UV), 102 (UV), 102 (UV), 107 (VY), 108 (UV), 108 (UV),110 (UV), 112 (UV), 112 (VY), 114 (PŘ), 115 (UV), 117 (PŘ), 118 (PŘ), 122 (VY), 125 (VY), 127 (PŘ), 130 (UV), 131 (UV), 139 (PŘ), 141 (UV), 141 (UV), 144 (VY), 145 (PŘ), 146 (PŘ), 150 (PŘ), 150 (PŘ), 151 (PŘ), 152 (UV), 152 (VY), 155 (VY), 155 (VY), 155 (UV), 158 (UV), 159 (UV), 159 (UV), 159 (PŘ), 159 (PŘ), 159 (UV), 162 (UV), 163 (UV), 163 (PŘ), 163 (UV)	
--	--	--	--	--	--	--

Říkat	0	N	1., 3.	1., 3.	69 (VY), 74 (VY), 76 (VY), 78 (PŘ), 81 (VY), 82 (PŘ), 84 (PŘ), 89 (UV), 90 (UV), 93 (PŘ), 96 (UV), 97 (VY), 103 (VY), 104 (PŘ), 105 (VY), 108 (VY), 111 (VY), 111 (UV), 111 (UV), 111 (VY), 112 (VY), 114 (PŘ), 114 (PŘ), 116 (VY), 117 (UV), 118 (VY), 118 (VY), 121 (UV), 124 (VY), 126 (VY), 127 (PŘ), 128 (UV), 133 (VY), 140 (VY), 140 (UV), 140 (VY), 144 (UV), 151 (UV), 154 (VY), 160 (VY)	40
Sdělit	0	D	1.		122 (PŘ)	1
Slíbit	+	D	3.	1., 3.	94 (VY), 136 (PŘ), 146 (VY), 154 (PŘ)	4
Slibovat	+	N		3.	85 (VY), 126 (VY), 151 (PŘ)	3

Stěžovat si	+	N	1.		127 (VY)	1
Škádlit	+	N	1.		127 (VY)	1
Tvrdit	+	N	3.	3.	70 (PŘ), 109 (PŘ), 143 (PŘ), 161 (PŘ)	4
Ujišťovat	+	N	3.		103 (PŘ), 114 (UV)	2
Utrousit	-	D	3.		131 (UV)	1
Velet	+	N	1.		97 (PŘ)	1
Vést (řeči)	+	N	3.		161 (VY)	1
Vyčítat	+	N	3.		85 (PŘ)	1
Vyjednat	+	D	1.		114 (PŘ)	1
Vynadat	+	D	3.	3.	126 (VY), 146 (VY), 149 (VY)	3
Vyprávět	0	N	3.	3.	83 (VY), 85 (PŘ), 109 (VY), 109 (VY), 113 (VY), 113 (VY)	6
Vyptávat se	+	D	3.		117 (VY), 122 (PŘ), 154 (PŘ)	3
Vyslýchat	+	D		3.	111 (VY)	1
Vysmívat se	+	N	3.		154 (VY)	1
Vysvětlit	+	D		1.	116 (PŘ)	1
Vytahovat se	+	N	3.		121 (VY)	1
Vyzvídat	+	N	3.		112 (VY)	1
Vzkázat	+	D	3.		163 (PŘ)	1
Zakázat	+	D		3.	69 (VY)	1
Zeptat se	0	D	1., 3.		88 (UV), 93 (UV), 96 (UV), 99 (UV), 117 (VY), 122 (PŘ), 124 (UV), 131 (UV), 142 (VY),	12

					142 (VY), 147 (UV), 155 (UV)	
Zvát	+	D	3.		75 (UV)	1
Žebrat	+	N	3.	1.	105 (VY), 109 (VY), 161 (VY)	3

5.3 Prozaická část

V této kapitole uvedu všechny hodnoty, které jsem získala sloučením dvou próz popsaných výše¹¹¹ a se kterými budu dále pracovat. Takto vznikne komplexní materiál pro vyhodnocení a především srovnání beletristického a publicistického stylu z hlediska frekvence, rozmanitosti verb dicendi a dalších kritérií.

V próze jsem celkem vy excerpovala 765 výskytů sloves mluvení na 157 stranách textu. Více jak polovina (51,9 %) těchto výskytů tvořila slovesa s distinktivním rysem, tj. 397 výskytů. Druhou nejpočetnější skupinu tvořila slovesa čirá, ideální, tj. 328 výskytů (42,9 %), poslední zastoupenou skupinou jsou slovesa s plně nedosahující artikulací, která tvoří 5,2 % všech výskytů, tj. 40. Větší počet výskytů verb dicendi je v próze *Jak jsem potkal ryby*, tj. 53,9 %, v próze *Smrt krásných srnců* je to zbylých 46,1 %.

Společná slovesa pravení pro prózy *Smrt krásných srnců* a *Jak jsem potkal ryby* (celkem 58 sloves): *bavit se, broukat, děkovat, dodat, hovořit, hulákat, křičet, lhát, mluvit, modlit se, nabízet, nadávat, namluvit, napsat, naříkat, odpovědět, odseknout, opakovat, oznámit, ozvat se, poradit, povědět, povídat, pozvat, prohlásit, prohlašovat, proklínat, promluvit, pronést, prosit, protestovat, prozradit, přemluvit, přikázat, přikývnout, přivítat, psát, ptát se, říci, říkat, slíbit, slibovat, šeptat, telefonovat, tvrdit, volat, vyčítat, vyhrknout, vykřiknout, vyprávět, vyptávat se, vysvětlit, vzkázat, zaúpět, zeptat se, zpívat, zvát, žebrot.*

Co se týče místa výskytu verb dicendi, nejvíce jsem jich zaznamenala v pásmu vypravěče, 316 výskytů (41,3 %), pouze o 8 výskytů méně je prokázáno ve větě uvozovací, tj. 308 výskytů (40,3 %), nejméně se v tomto textu slovesa

¹¹¹ Viz kapitola 5.1 a 5.2 této práce.

pravení vyskytovala v řečech přímých, nepřímých, polopřímých a nevlastních přímých s celkovým počtem 141 výskytů, tj. pouze 18,4 %.

V próze se nachází celkem 218 různých verb dicendi. Z toho více jak $\frac{3}{4}$ (80,3 %) tvoří slovesa s označením „+“, 175 odlišných verb. Druhou skupinu tvoří slovesa plně nedosahující artikulované řeči, tj. 25 (11,5 %), skupina čirých, ideálních sloves je v próze zastoupena v 8,3 % případů, tj. 18 verb. Co se týče slovesného vidu, více jak polovina užitých verb (55 %) má vid nedokonavý, tj. 120, zbylých 45 % jsou slovesa s videm dokonavým, tj. 98. Z hlediska tvaru osoby a čísla, nejvíce sloves užívá 3. osobu singuláru, tj. 224 různých verb, dalším častým tvarem je 3. osoba plurálu, kterou užívá celkem 45 sloves. Dále 39 odlišných sloves užívá 1. osobu singuláru, 16 sloves 1. osobu plurálu, 3 různá slovesa užívají 2. osobu plurálu a 2 slovesa užívají 2. osobu singuláru. Mezi 5 nejfrekventovanějších verb dicendi v próze se řadí:

- a) *řici*: 121 výskytů (15,8 % celkového výskytu);
- b) *říkat*: 78 výskytů (10,2 % celkového výskytu);
- c) *povídat*: 24 výskytů (3,1 % celkového výskytu);
- d) *mluvit*: 22 výskytů (2,9 % celkového výskytu);
- e) *zeptat se*: 21 výskytů (2,7 % celkového výskytu).

Co se týče kategorizace z lexikálně sémantického hlediska podle M. Hirschové,¹¹² ani v jedné analyzované próze neobjevila kategorie „mluvit + forma komunikace na tzv. sociálních sítích“, proto ji neuvedu ani zde, v konečných datech analyzovaného prozaického textu. Kategorie „mluvit + způsob řečového projevu“ zahrnuje 25 různých sloves s 31 výskytu, 16 verb patří do skupiny s označením „+“ a 9 verb do skupiny s označením „-“. Další kategorie „mluvit + zvuková charakteristika projevu“ obsahuje 41 odlišných sloves, 128 výskytů, 26 verb s distinktivním rysem a 15 verb plně nedosahující artikulaci. Kategorie „mluvit + prostředek komunikace“ je v textu nejméně zastoupená, patří sem jen jedno sloveso s celkem 4 výskytu, jedná se o sloveso pravení s distinktivním rysem. Další kategorie „mluvit + určení fáze komunikačního aktu“ zahrnuje 18 verb dicendi s 33 výskytu v textu, 17 sloves s označením „+“ a jedno čiré sloveso s označením „0“. Poslední kategorie „mluvit + určení komunikační funkce projevu“ je nejpočetnější.

¹¹² Podrobněji viz kapitola 1.1 této práce.

Obsahuje celkem 570 výskytů 134 odlišných verb, mezi tato rozmanitá verba patří 114 verb s distinktivním rysem, 17 čirých verb a jedno verbum plně nedosahující kvality artikulovaného projevu.

5.4 Cena vítězství

5.4.1 Publicistická část

V knize s publicistickými články jsem z celkem 157 stran vyexcerpovala 586 výskytů verb dicendi. Z toho 368 výskytů tvoří slovesa s označením „+“, to je většina všech nalezených sloves, tj. 62,8 %. Druhou nejzastoupenější skupinu s 200 výskyty tvoří slovesa čirá, ideální, která nejlépe odpovídají definici verb dicendi, tj. 34,1 %. Nejméně zastoupena jsou slovesa s označením „-“, která plně nedosahují artikulované řeči, pouze 18 výskytů, tj. 3,1 %.

Co se týče místa výskytu verb dicendi, nejvyšší počet je v pásmu vypravěče, zde se nachází více jak polovina všech nalezených sloves, celkem 313 výskytů (53,4 %). Druhé nejčastější místo výskytu je v této knize ve větě uvozovací, zde jsou verba dicendi užita celkem 198x, tj. 33,8 %. Nejmenší počet výskytů je prokázán v řečech přímých, nepřímých, polopřímých, nevlastních přímých, 75 výskytů (12,8 %).

V tomto publicistickém textu se nachází 219 různých sloves pravení. Z toho naprostou většinu 88,1 % tvoří verba s přidaným distinktivním rysem, tj. 193 různých sloves. Čirá verba dicendi tvoří 7,3 %, tj. 16 různých sloves. Nejméně rozmanitých sloves je s označením „-“, tvoří pouze 4,6 %, tj. 10 různých verb dicendi užitých v textu. Z hlediska slovesného vidu těchto různých sloves jsem zaznamenala celkem 129 verb s videm nedokonavým (58,9 %) a 87 verb s videm dokonavým (39,7 %). V tomto textu se vyskytují i 2 slovesa v anglickém jazyce (*say, calling*), u kterých jsem slovesný vid neurčovala. Co se týče určování osoby a čísla jednotlivých verb, častým tvarem, která slovesa pravení v tomto publicistickém textu užívají, je 3. osoba singuláru, tj. 147 verb. Druhým častým tvarem je v 89 případech různých sloves 3. osoba singuláru. Dále 20 různých sloves užívá 1. osobu plurálu, 19 sloves 1. osobu singuláru, 3 slovesa 2. osobu singuláru a žádné sloveso v textu nemá tvar 2. osoby plurálu. Tvary osob singuláru jsou tedy

slovesy využívána častěji. Mezi 5 nejfrekventovanějších verb dicendi v této knize se řadí:

- a) *říkat*: 68 výskytů (11,6 % celkového výskytu);
- b) *řici*: 55 výskytů (9,4 % celkového výskytu);
- c) *ptát se*: 18 výskytů (3,1 % celkového výskytu);
- d) *volat, zpívat*: 14 výskytů (2,4 % celkového výskytu);
- e) *mluvit, napsat*: 13 výskytů (2,2 % celkového výskytu).

Kategorizaci sloves pravení opět jako v předchozím textu provádím podle metody M. Hirschové.¹¹³ Ani v tomto případě neuvedu tabulku s kategorií „mluvit + forma komunikace na tzv. sociálních sítích“. Tento text neobsahuje žádné verbum, které bych do tabulky mohla zařadit. Opět je to z důvodu obsahu a vzniku jednotlivých článků v knize (vznikaly v 60. letech 19. století, samotná kniha vyšla v roce 1968). První tabulka č. 12 „mluvit + způsob řečového projevu“ obsahuje celkem 20 verb s 29 výskyty. Z toho 16 verb jsou s distinktivním rysem a 4 bez plné artikulace, neobsahuje sloveso čiré. Další tabulka č. 13 s kategorií „mluvit + zvuková charakteristika projevu“ zahrnuje opět 20 různých verb dicendi ale s 62 výskyty. Opět obsahuje 16 sloves skupiny „+“ a 4 slovesa skupiny „-“, bez slovesa čirého. Třetí tabulka č. 14 „mluvit + prostředek komunikace“ zahrnuje pouze 3 slovesa s označením „+“ s 4 výskyty. Další tabulka č. 15 s kategorií „mluvit + určení fáze komunikačního aktu“ obsahuje 18 sloves, která se v textu vyskytují 38x, všechna tato slovesa patří do skupiny s označením „+“. Poslední tabulka č. 16 „mluvit + určení komunikační funkce projevu“ je z hlediska výskytu i rozmanitosti verb nejpočetnější, zahrnuje celkem 157 různých sloves pravení s 454 výskyty v textu a obsahuje všechny kategorizace, co se lexikální sémantiky týče. Nejvyšší počet v tabulce zastupují verba s označením „+“, tj. 138, čirých sloves s označením „0“ je celkem 17 a v tabulce jsou pouze 2 verba dicendi, která plně nedosahují artikulované řeči.

¹¹³ Podrobněji viz kapitola 1.1 této práce.

Tabulka 12: „mluvit + způsob řečového projevu“ v knize Cena vítězství

Sloveso v infinitivu	Dic/Scrib	Vid	Osoba (sing.)	Osoba (plur.)	Výskyt	Počet
Blábolit	+	N	3.		127 (PŘ)	1
Breptat	+	N	3.		159 (PŘ)	1
Broukat	+	N	3.		125 (VY)	1
Hlásat	+	N	3.		77 (UV), 113 (UV), 117 (PŘ)	3
Hlásit	+	N	3.	1., 3.	23 (VY), 27 (UV), 76 (VY), 117 (PŘ), 118 (UV)	5
Jásat	+	N	3.		25 (VY)	1
Jásat	-	N		3.	90 (VY), 109 (VY)	2
Mlít	+	N	3.		155 (UV)	1
Mumlat	+	N	3.		146 (UV)	1
Pobroukávat	+	D	3.		124 (VY)	1
Pobrukovat	+	N	3.		120 (VY)	1
Reptat	+	N		3.	59 (UV)	1
Skandovat	+	N		3.	28 (VY), 99 (UV), 157 (UV)	3
Šveholit	+	N	3.		51 (UV)	1
Vyheknout	-	D	3.		45 (VY)	1
Vyheknout	+	D	3.		91 (UV)	1
Vyjeknout	-	D	3.		158 (VY)	1
Vyjuknout	+	D	3.		62 (UV)	1
Výskat	-	N		1.	60 (VY)	1
Vztekat se	+	N	3.		63 (VY)	1

Tabulka 13: „mluvit + zvuková charakteristika projevu“ v knize Cena vítězství

Sloveso v infinitivu	Dic/Scrib	Vid	Osoba (sing.)	Osoba (plur.)	Výskyt	Počet
Dunět	+	N	3.		158 (UV)	1
Hekat	-	N		3.	15 (VY), 64 (VY)	2
Hlučet	-	N		3.	148 (VY)	1
Ječet	-	N	3.		45 (VY)	1
Křičet	-	N	1., 3.		23 (VY), 26 (VY), 38 (VY), 54 (VY), 55 (PŘ), 90 (PŘ), 115 (VY)	7
Křičet	+	N	3.	3.	42 (UV), 61 (UV), 83 (UV), 91 (UV)	4
Křiknout	+	D	3.		47 (UV)	1
Okřiknout	+	D	3.		130 (UV)	1
Řvát	+	N	3.		137 (PŘ)	1
Sípat	+	N		1.	43 (UV)	1
Šeptat	+	N	3.	3.	50 (UV), 149 (UV), 153 (UV), 162 (UV)	4
Šeptnout	+	D	3.		62 (UV)	1
Volat	+	N	1., 3.	3.	18 (UV), 26 (UV), 26 (PŘ), 28 (UV), 46 (UV), 63 (UV), 85 (UV), 88 (UV), 104 (VY), 113 (VY), 115 (VY), 117 (VY),	14

					131 (UV), 165 (VY)	
Volávat	+	D	3.		55 (UV)	1
Vydechnout	+	D	3.		90 (UV)	1
Vykřiknout	+	D	3.		61 (UV)	1
Zařvat	+	D	1., 3.		135 (UV), 159 (PŘ)	2
Zavolat	+	D	3.	3.	117 (VY), 130 (UV)	2
Zazpívat	+	D		3.	112 (VY), 130 (PŘ)	2
Zpívat	+	N	3.	1., 3.	39 (VY), 61 (VY), 94 (VY), 96 (VY), 108 (UV), 108 (VY), 109 (VY), 114 (UV), 121 (VY), 128 (VY), 129 (UV), 130 (VY), 130 (VY), 147 (VY)	14

Tabulka 14: „mluvit + prostředek komunikace“ v knize Cena vítězství

Sloveso v infinitivu	Dic/Scrib	Vid	Osoba (sing.)	Osoba (plur.)	Výskyt	Počet
Calling	+		1.		117 (VY)	1
Telefonovat	+	N	3.	1.	110 (VY), 159 (VY)	2
Zatelefonovat	+	D		1.	110 (VY)	1

Tabulka 15: „mluvit + určení fáze komunikačního aktu“ v knize Cena vítězství

Sloveso v infinitivu	Dic/Scrib	Vid	Osoba (sing.)	Osoba (plur.)	Výskyt	Počet
Dát odpověď	+	D	3.		87 (VY), 89 (VY), 109 (VY)	3
Dodat	+	D	3.		80 (UV), 155 (UV)	2
Domluvit se	+	D	3.		91 (VY)	1
Dorozumět se	+	D	3.		20 (UV)	1
Loučit se	+	N		3.	130 (VY)	1
Odpovědět	+	D	3.		95 (UV), 135 (VY)	2
Odpovídat	+	N	3.	1., 3.	53 (UV), 85 (VY), 103 (VY), 106 (VY), 106 (PŘ)	5
Opakovat	+	N	3.	3.	88 (UV), 146 (UV), 150 (UV), 150 (UV)	4
Pokračovat	+	N	3.		137 (UV)	1
Potvrdit	+	D	3.		35 (VY), 142 (VY)	2
Přivítat	+	D	3.		25 (VY), 82 (UV)	2
Rozloučit se	+	D	3.	3.	49 (VY), 71 (VY), 76 (UV), 120 (VY)	4
Seznámit	+	D		1.	50 (VY)	1
Uvítat	+	D	3.		44 (VY)	1
Vítat	+	N	3.	3.	19 (UV), 101 (VY), 112 (PŘ), 123 (VY)	4

Vynést (rozsudek)	+	D		3.	139 (UV)	1
Začínat	+	N	3.		149 (UV)	1
Zdravit	+	N		3.	86 (VY), 88 (VY)	2

Tabulka 16: „mluvit + určení komunikační funkce projevu“ v knize Cena vítězství

Sloveso v infinitivu	Dic/Scrib	Vid	Osoba (sing.)	Osoba (plur.)	Výskyt	Počet
Bavit se	+	N		3.	61 (VY), 62 (VY)	2
Blahopřát	+	N	1.	1., 3.	46 (VY), 93 (VY), 93 (VY), 93 (VY)	4
Budit	+	N		3.	51 (UV), 51 (PŘ), 51 (UV)	3
Dát (svolení)	+	D	3.		104 (VY)	1
Dát se slyšet	+	D	3.		13 (UV)	1
Dávat (rady)	+	N	3.		48 (UV)	1
Diskutovat	+	N	1.		135 (UV)	1
Divit se	+	N	3.		158 (VY)	1
Dokazovat (slovy)	+	N	3.		165 (UV)	1
Domlouvat se	+	N	3.		88 (VY)	1
Doporučovat	+	N	3.		52 (VY)	1
Fandit	+	N		3.	46 (VY), 62 (VY), 89 (VY)	3
Gratulovat	+	N		1., 3.	94 (VY), 134 (VY)	2
Hanit	+	N		3.	72 (VY)	1
Hodnotit	+	N		3.	66 (VY)	1

Hovořit	0	N	1., 3.		25 (VY), 117 (VY), 117 (VY)	3
Hubovat	+	N	3.		22 (PŘ), 55 (VY), 60 (UV), 63 (VY)	4
Charakterizovat	+	N	3.		58 (UV), 99 (UV)	2
Jmenovat	+	N		3.	74 (VY)	1
Kecat	+	N	2.		130 (PŘ)	1
Klábosit	+	N		3.	132 (VY)	1
Klást (podmínku)	+	N	3.		27 (UV)	1
Komentovat	+	N		3.	98 (UV)	1
Libovat si	+	N		3.	49 (UV)	1
Mít řeči	+	N	3.		96 (VY)	1
Mluvit	0	N	1., 3.	3.	15 (VY), 24 (VY), 50 (PŘ), 61 (VY), 68 (VY), 84 (VY), 107 (VY), 108 (VY), 113 (VY), 117 (VY), 138 (VY), 141 (VY), 162 (VY)	13
Nabízet	+	N		3.	129 (VY)	1
Nadávat	+	N	3.	3.	47 (VY), 61 (VY), 155 (VY), 156 (VY)	4
Nadiktovat	+	D		3.	161 (VY)	1
Namítnout	+	D	3.		130 (UV)	1
Namlouvat	+	N	3.		133 (VY)	1
Namluvit	+	D	3.	3.	23 (VY), 31 (VY), 50 (VY),	5

					133 (PŘ), 154 (VY)	
Napsat	0	D	3.	3.	12 (UV), 21 (UV), 41 (UV), 70 (UV), 73 (PŘ), 74 (VY), 80 (UV), 81 (VY), 92 (PŘ), 139 (PŘ), 141 (PŘ), 154 (PŘ), 162 (UV)	13
Nářizovat	+	N	3.		30 (VY)	1
Navrhnout	+	D	3.		10 (VY)	1
Navrhovat	+	N	3.	3.	50 (VY), 69 (VY)	2
Nazvat	+	D	3.	3.	22 (VY), 106 (VY), 142 (UV), 163 (VY)	4
Nazývat	+	N		3.	79 (VY), 92 (VY)	2
Ocenit	+	D		3.	73 (PŘ)	1
Odhadnout	+	D	3.		85 (VY)	1
Odmítat	+	N	3.	3.	21 (VY), 61 (VY), 75 (VY), 80 (VY), 127 (VY), 129 (VY)	6
Odmítnout	+	D	3.	1., 3.	13 (VY), 102 (VY), 119 (VY), 139 (VY)	4
Odporovat	+	N	1.		133 (UV)	1
Odřít	+	D	3.		53 (VY), 53 (VY), 132 (VY)	3
Odvolat	+	D	3.		45 (VY)	1

Ohlašovat	+	N	3.	3.	42 (VY), 106 (UV)	2
Omlouvat se	+	N		1.	73 (VY), 73 (VY)	2
Oslovovat	+	N	3.		36 (VY)	1
Ověřovat	+	N	3.		148 (UV)	1
Označit	+	D	3.	3.	22 (VY), 70 (VY), 92 (VY), 95 (VY)	4
Označovat	+	N		3.	69 (VY)	1
Oznámit	0	D	3.		59 (VY), 76 (VY), 104 (UV), 115 (VY), 143 (VY)	5
Oznamovat	0	N	3.	3.	71 (UV), 84 (VY), 92 (UV)	3
Ozvat se	+	D	3.		9 (UV), 75 (VY)	2
Ozývat se	+	N		3.	84 (UV)	1
Padnout (slova/rozhodnutí)	+	D	3.		23 (UV), 25 (VY)	2
Poděkovat	+	D		3.	123 (VY)	1
Pohádat se	+	D		3.	149 (VY)	1
Pochvalovat	+	N	3.		64 (VY)	1
Pojmenovat	+	D	3.		163 (VY)	1
Popisovat	+	N	3.	3.	71 (VY), 92 (VY)	2
Poprosit	+	D	1.		130 (PŘ)	1
Popsat	+	D	1., 3.		119 (VY), 152 (VY)	2
Posmívat se	+	N	3.		79 (VY)	1
Povídat	0	N	1.		138 (UV)	1
Povolat	+	D		3.	70 (VY)	1

Povykovat	+	N	3.		90 (VY)	1
Povzbudit	+	D	3.		96 (VY), 105 (PŘ), 133 (VY)	3
Povzbuzovat	+	N	3.	3.	52 (UV), 85 (VY), 87 (VY), 110 (VY)	4
Pozdravit	+	D		3.	159 (VY)	1
Pozvat	+	D	3.		34 (VY), 82 (VY), 130 (VY)	3
Požádat	+	D	3.		112 (PŘ), 143 (UV)	2
Požadovat	+	N	3.		104 (VY)	1
Prohlásit	+	D	3.		96 (UV), 99 (VY), 111 (UV), 135 (UV), 155 (UV)	5
Prohlašovat	+	N	3.		28 (VY), 45 (PŘ), 142 (UV), 142 (UV)	4
Prohodit	+	D	3.		88 (UV)	2
Promluvit	0	D	3.	3.	28 (VY), 139 (VY)	3
Pronést	0	D	3.		31 (VY), 105 (UV), 139 (PŘ)	1
Prorokovat	+	N		3.	44 (VY)	2
Prosit	+	N	3.	3.	27 (PŘ), 34 (VY)	1
Prozradit	+	D	3.		66 (VY)	1
Předpovídat	+	N	3.		156 (VY)	1
Představit	+	D		1.	50 (VY)	1
Představovat	+	N		3.	97 (VY)	1
Přechvátit	+	D	3.		48 (VY)	1
Překřtít	+	D		1.	100 (VY)	3

Přemlouvat	+	N	3., 1.	3.	126 (PŘ), 127 (PŘ), 135 (PŘ)	3
Přemluvit	+	D	1.	3.	13 (VY), 132 (VY), 138 (PŘ)	1
Přesvědčit	+	D		3.	21 (VY)	1
Přidávat se (hlasy)	+	N	3.		82 (UV)	1
Přijímat	+	N		1.	106 (VY)	2
Přijmout	+	D	3.		20 (VY), 49 (VY)	2
Přiznat	+	D	3.		155 (VY)	1
Přiznat se	+	D	3.		151 (VY)	1
Psát	0	N	3.	3.	13 (PŘ), 61 (VY), 81 (UV), 85 (PŘ), 95 (VY), 103 (VY), 105 (PŘ), 134 (VY), 134 (VY), 135 (VY), 135 (UV), 136 (VY)	12
Ptát se	+	N	3.	3.	17 (VY), 33 (UV), 36 (UV), 37 (VY), 37 (UV), 46 (UV), 53 (UV), 54 (UV), 59 (PŘ), 69 (VY), 84 (UV), 86 (UV), 127 (UV), 128 (UV), 139 (VY), 156 (VY), 163 (UV), 164 (UV)	18
Pustit se	+	D		3.	138 (VY)	1

Radit	+	N	3.		12 (VY), 12 (VY), 24 (VY)	3
Radit se	+	N		3.	10 (UV)	1
Razit (heslo)	+	N	3.		85 (UV)	1
Rozčítit se	+	D	3.		144 (UV)	1
Rozčilovat se	+	D	3.		18 (UV)	1
Rozkazovat	+	N	3.		30 (UV), 156 (UV)	2
Řečnit	+	N	3.		22 (VY)	1
Říci	0	D	3.	3.	10 (UV), 13 (PŘ), 20 (UV), 20 (VY), 20 (UV), 22 (PŘ), 23 (UV), 24 (UV), 27 (VY), 28 (VY), 36 (PŘ), 47 (VY), 54 (VY), 55 (UV), 55 (UV), 57 (PŘ), 58 (VY), 58 (PŘ), 65 (UV), 66 (PŘ), 66 (VY), 71 (PŘ), 71 (PŘ), 74 (PŘ), 75 (VY), 82 (VY), 85 (UV), 88 (VY), 89 (VY), 90 (PŘ), 98 (PŘ), 102 (PŘ), 109 (UV), 110 (UV), 112 (PŘ), 115 (UV),	55

					120 (UV), 123 (UV), 124 (UV), 130 (UV), 130 (VY), 130 (VY), 132 (UV), 132 (VY), 135 (PŘ), 135 (VY), 137 (UV), 138 (UV), 139 (UV), 140 (UV), 142 (PŘ), 151 (PŘ), 154 (VY), 155 (PŘ), 158 (PŘ)	
Řičet	-	N		3.	55 (VY)	1
Říkat	0	N	3., 1.	1., 3.	14 (UV), 15 (VY), 15 (UV), 18 (PŘ), 21 (UV), 27 (UV), 29 (VY), 33 (VY), 33 (UV), 34 (VY), 36 (VY), 37 (VY), 42 (VY), 42 (UV), 43 (UV), 46 (VY), 47 (UV), 48 (VY), 49 (VY), 51 (UV), 52 (UV), 52 (VY), 52 (VY), 54 (UV), 56 (UV), 56 (UV), 58 (UV), 61 (VY), 66	68

					(VY), 69 (UV), 80 (PŘ), 82 (VY), 87 (UV), 87 (VY), 88 (UV), 90 (UV), 93 (UV), 95 (UV), 95 (VY), 98 (VY), 106 (UV), 107 (VY), 115 (UV), 115 (VY), 117 (VY), 122 (UV), 122 (VY), 125 (UV), 127 (PŘ), 132 (UV), 133 (UV), 133 (UV), 136 (VY), 136 (UV), 136 (UV), 136 (VY), 136 (UV), 139 (UV), 141 (PŘ), 145 (PŘ), 147 (UV), 148 (UV), 150 (PŘ), 151 (UV), 151 (UV), 154 (VY), 156 (VY), 159 (VY)	
Říkávat	0	N	1., 3.	1.	90 (UV), 135 (UV), 137 (VY)	3
Say	0		2.		95 (PŘ)	1
Sdělit	0	D		3.	165 (UV)	1
Sezvat	+	D	3.		31 (VY)	1
Slíbit	+	D		3.	46 (VY)	1

Slibovat	+	N	3.		53 (VY), 56 (UV), 121 (VY)	3
Souhlasit	+	N	3.		109 (VY)	1
Spustit	+	D	3.		112 (UV), 129 (UV), 131 (UV)	3
Stěžovat si	+	N	1., 3.		61 (UV), 133 (VY), 137 (VY)	3
Svěřit	+	D	3.		51 (VY)	1
Tipovat	+	N		3.	95 (VY)	1
Tlachat	-	N		1.	64 (VY)	1
Tvrdit	+	N	3.		21 (PŘ), 56 (UV)	2
Udávat (tempo pokřiku)	+	N		3.	43 (UV)	1
Udílet rady	+	D	3.		115 (VY), 158 (VY)	2
Ujišťovat	+	N	3.		27 (UV)	1
Utěšovat	+	N	3.	3.	30 (UV), 47 (PŘ)	2
Varovat	+	N	3.		106 (UV)	1
Vyčítat	+	N	3.	3.	27 (PŘ), 59 (VY), 111 (UV)	3
Vydat (hlásku)	+	D	1.		134 (VY)	1
Vyhlásit	+	D		3.	139 (VY)	1
Vyjadřovat	+	N	3.		84 (VY)	1
Vykat	+	N		3.	139 (UV)	1
Vykládat	+	N	3.	3.	61 (VY), 132 (PŘ)	2
Vykrucovat se	+	N	3.		105 (VY)	1
Vyměňovat si (názory)	+	N		1.	106 (VY)	1
Vymlouvat se	+	N	3.		132 (PŘ)	1

Vyprávět	0	N	2., 3.	3.	11 (VY), 35 (VY), 61 (VY), 62 (VY), 79 (VY), 81 (VY), 94 (PŘ), 107 (VY), 112 (VY), 140 (UV)	10
Vypravovat	0	N		1.	107 (VY)	1
Vypsat	+	D		3.	70 (VY)	1
Vyptávat se	+	N		3.	79 (VY)	1
Vyslovit	+	D	3.		81 (VY)	1
Vyslýchat	+	N	3.		51 (PŘ)	1
Vysmát se	+	D		3.	68 (VY)	1
Vysvětlit	+	D	3.	3.	92 (PŘ), 144 (VY)	2
Vysvětlovat	+	N	3.		57 (VY), 63 (VY)	2
Vytýkat	+	N	3.		55 (PŘ)	1
Vzkazovat	+	N	3.		98 (PŘ)	1
Zabalamutit	+	D	3.		85 (VY)	1
Zakřiknout	+	D		3.	84 (VY)	1
Zastat se	+	D		3.	18 (VY)	1
Zastávat se	+	N	1.		135 (VY)	1
Zasvěcovat	+	N		3.	107 (VY)	1
Zeptat se	0	D	3.	3.	54 (UV), 84 (UV), 95 (UV), 129 (UV), 133 (PŘ), 134 (VY), 143 (UV)	7
Zhodnotit	+	D		3.	24 (VY)	1
Znít	+	N	3.	3.	43 (VY), 37 (VY), 71 (VY), 72 (UV), 101	8

					(UV), 141 (UV), 142 (UV), 147 (VY)	
Zpovídat	+	N		3.	122 (VY)	1
Zříkat se	+	N	3.		148 (VY)	1
Zvát	+	N	3.		131 (VY), 137 (VY), 142 (VY)	3
Žádat	+	N	3.	3.	41 (VY), 45 (PŘ), 46 (PŘ), 112 (PŘ), 119 (VY)	5

5.5 Vyhodnocení a srovnání

Podle původního předpokladu z kapitoly 4.3 jsem očekávala, že větší rozmanitost verb dicendi bude obsahovat styl beletristický nežli publicistický a to zejména proto, že v knize s publicistickými články, je větší pravděpodobnost, že se slovesa budou v každém z nich opakovat. Na druhou stranu ale tato kniha publicistických článků nepatří pouze ke stylu publicistickému, ale díky osobitému stylu psaní autora se jedná o styl beletristicko-publicistický. Z analýzy vyplývá, že, možná i kvůli osobitému autorskému stylu, rozmanitost verb dicendi v próze a v publicistických článcích se prakticky neliší. V prozaických textech jsem vyexcerpovala celkem 218 verb dicendi, v textu publicistickém 219 sloves pravení, rozmanitost repertoáru verb dicendi se tedy liší pouze o jedno sloveso. Na druhou stranu celkový počet výskytů sloves pravení v próze je 765, ale v publicistice 586, což je rozdíl 179 výskytů. Lze tedy konstatovat, že v prozaickém textu je přibližně stejný počet různých sloves jako v textu publicistickém, ale tato slovesa se v próze opakují častěji než s knize s publicistickými články, můj předpoklad se tedy v tomto případě nepotvrdil.

V próze se vyskytuje celkem 25 odlišných sloves pravení s označením „–“: *broukat, bručet, brumlat, hekat, hulákat, ječet, křičet, muknout, naříkat, pobrukovat, pokřikovat, reptat, rozkřiknout se, řvát, sípat, šeptat, špitat, šveholit, utrousit, vyhrknout, vzdychnout, zařvat, zašveholit, zaúpět, žvanit*. V publicistice

pouze 10 sloves s označením „-“: *hekat, hlučet, jásat, ječet, křičet, říčet, tlachat, vyheknout, vyjeknout, výskat*. Celkem tyto dva funkční styly obsahují jen 3 totožná verba dicendi s označením „-“: *hekat, ječet, křičet*.

Prozaický text obsahuje 18 rozmanitých čirých verb dicendi: *bavit se, hovořit, mluvit, napsat, oznámit, oznamovat, povědět, povídat, pravit, promluvit, pronést, psát, říci, říkat, sdělit, vyprávět, vyřknout, zeptat se*. Publicistický text obsahuje celkem 16 těchto sloves: *hovořit, mluvit, napsat, oznámit, oznamovat, povídat, promluvit, pronést, psát, říci, říkat, říkávat, say, vyprávět, vypravovat, zeptat se*. Společných verb čirých pro publicistický a beletristický text je celkem 13: *hovořit, mluvit, napsat, oznámit, oznamovat, povídat, promluvit, pronést, psát, říci, říkat, vyprávět, zeptat se*.

Co se týče všech rozmanitých verb dicendi, styl publicistický a beletristický obsahuje celkem 88 totožných sloves: *bavit se, broukat, budit, dodat, dokazovat, domluvit se, hekat, hodnotit, hovořit, ječet, klábosit, křičet, křiknout, loučit se, mluvit, mumlat, nabízet, nadávat, namluvit, napsat, nařizovat, odporovat, odpovědět, odpovídat, opakovat, oznámit, oznamovat, ozvat se, padnout, pobrukovat, poděkovat, pohádat se, pokračovat, poprosit, povídat, povolat, povzbuzovat, pozdravit, pozvat, požádat, požadovat, prohlásit, prohlašovat, promluvit, pronést, prosit, prozradit, představit, přemluvit, přesvědčit, přijmout, přivítat, psát, ptát se, radit, reptat, rozčilovat se, rozloučit se, říci, říkat, řvát, sdělit, sípat, slíbit, slibovat, souhlasit, spustit, stěžovat si, šeptat, šveholit, telefonovat, tvrdit, ujišťovat, utěšovat, uvítat, vítat, volat, vyčítat, vykládat, vykřiknout, vyprávět, vyptávat se, vysvětlit, vysvětlovat, zařvat, zeptat se, zpívat, zvat*.

Z hlediska výskytů podle dělení O. Šoltyse¹¹⁴ jsem predikovala, že v obou funkčních stylech budou mít převahu verba dicendi s označením „+“, tj. sloveso, které má navíc distinktivní rys, jenž specifikuje a konkretizuje danou informaci. V tomto případě se má predikace potvrdila. V prozaických textech tvoří verba dicendi s označením „+“ 51,9 % všech výskytů (397 výskytů), další početnou skupinou jsou verba čirá s označením „0“, která tvoří 42,9 % výskytů (328 výskytů) a jen 5,2 % textu tvoří slovesa s označením „-“, tj. verba nedosahující plné artikulace (40 výskytů). V textu publicistickém tvoří větší podíl nežli v textu

¹¹⁴ Podrobněji viz kapitola 1.3 této práce.

prozaickém, slovesa s označením „+“, tj. 62,8 % (368 výskytů), další početnou skupinu tvoří verba čirá, tj. 34,1 % (200 výskytů). Pouze 3,1 % textu tvoří slovesa s označením „-“ (18 výskytů). V obou případech analyzovaných knih tvoří většinu slovesa s distinktivním rysem.

Dále jsem analyzovala volbu verb dicendi v jednotlivých funkčních stylech z hlediska lexikálně sémantického, k tomuto jsem využila kategorizaci sloves pravení podle M. Hirschové,¹¹⁵ autorka je rozdělila celkem do šesti skupin: mluvit + způsob řečového projevu; mluvit + zvuková charakteristika projevu; mluvit + prostředek komunikace; mluvit + forma komunikace na tzv. sociálních sítích; mluvit + určení fáze komunikačního aktu; mluvit + určení komunikační funkce projevu. Kategorie s názvem „mluvit + forma komunikace na tzv. sociálních sítích“ ale nebyla zastoupena v ani jednom z analyzovaných textů. Co se týče mého předpokladu, že v obou funkčních stylech bude mít největší zastoupení verb skupina „mluvit + určení komunikační funkce projevu“, se potvrdil. V próze je celkem 134 různých sloves, která spadají do této kategorie, vyskytují se zde 570x, což je nejvyšší počet výskytů v textu prozaickém, co se tohoto dělení týče. V publicistickém textu také nejvíce verb spadá do této kategorie, obsahuje celkem 157 odlišných sloves (což je o 23 verb více než v próze), které se v tomto stylu vyskytují celkem 454x. Další z mých predikcí bylo tvrzení, že v publicistickém textu se bude objevovat více verb dicendi spadajících pod kategorii „mluvit + zvuková charakteristika projevu“, tedy že slovesa např. *volat*, *řvát*, *křičet* se v publicistických článcích budou objevovat častěji především z důvodu sportovního prostředí, kde se děj jednotlivých článků odehrává. Tato predikce se ale také nepotvrdila. V beletristickém textu je zaznamenáno celkem 41 různých sloves s 128 výskyty, kdežto v textu publicistickém pouze 20 různých verb s 62 výskyty.

Dalším analyzovaným kritériem bylo místo výskytů jednotlivých verb dicendi napříč funkčními styly. V prozaickém textu byla o nepatrně více výskytů zaznamenána verba dicendi v pásmu vypravěče, celkem 316 výskytů (41,3 %). Druhým častým místem jsou věty uvozovací, ve kterých jsem zaznamenala celkem 308 výskytů (pouze o 8 výskytů méně než v pásmu vypravěče), tj. 40,3 %. Nejmenší

¹¹⁵ Podrobněji viz kapitola 1.1 této práce.

počet výskytů sloves pravení je v řečech přímých, nepřímých, polopřímých a nevlastních přímých, celkem 141 výskytů (18,4 %). Publicistický text se nepatrně liší ve výskytu verb dicendi v pásmu vypravěče, zde bylo zaznamenáno 313 výskytů (53,4 %), což je pouze o 3 výskyty méně než v próze. Menší procento výskytu je v publicistickém textu z hlediska uvozovací věty, které zde tvoří 33,8 % všech výskytů sloves pravení, tj. 198 (o 110 výskytů méně než ve stylu beletristickém). Oproti textu prozaickému se v publicistice vyskytuje mnohem méně verb dicendi v řečech přímých, nepřímých, polopřímých a nevlastních přímých, zaznamenala jsem celkem 75 výskytů (12,8 %), což je o 66 méně než v próze (skoro o polovinu méně než v prozaickém textu).

Co se týče dalších analyzovaných kritérií, z hlediska různých verb vidu dokonavého a nedokonavého jsem zaznamenala nepatrné rozdíly. Text prozaický užívá celkem 120 sloves vidu nedokonavého (55 %) a 98 sloves vidu dokonavého (45 %) z celkového počtu 218 různých verb dicendi. Větší procento tvoří ve stylu publicistickém verba s videm nedokonavým, 129 verb (58,9 %) a verba s videm dokonavým 39,7 %, tj. 87 odlišných sloves z celkového počtu 219 sloves pravení (2 anglická slovesa pravení nejsou určena co se slovesného vidu týče.) V užívání verb dicendi z hlediska slovesného vidu tedy nejsou velké rozdíly napříč funkčními styly. Častá vidová dvojice říci (dokonavé) a říkat (nedokonavé) se svou frekvencí liší. V prozaickém textu se dokonavé říci vyskytuje v 121 případech, kdežto nedokonavé říkat jen v 78 případech. V textu publicistickém má naopak vyšší frekvenci nedokonavé sloveso říkat, které je užito 68x, a dokonavé říci je užito 55x. Analyzovala jsem také užívání různých verb dicendi ve tvaru singuláru a plurálu. V prozaickém textu celkem 265 odlišných sloves pravení užívá osoby ve tvaru singuláru a pouze 64 verb užívá osoby plurálu. V textu publicistickém také více sloves užívá osoby ve tvaru singuláru (169) nežli v plurálu (109).

Závěr

V předkládané bakalářské práci jsem se zaměřila na problematiku funkčního užití, rozmanitosti a frekvence výskytu verb dicendi ve vybraných prozaických a publicistických textech Oty Pavla. Předmětem mé analýzy byla próza Fialový poustevník a Cena vítězství, která se skládá z publicistických článků.

V části teoretické jsem uvedla definici verb dicendi, jejich kategorizaci z určitých hledisek, charakteristiku a rozdělení funkce komunikační, při tomto jsem vycházela z prací Františka Daneše, Zdeňka Hlavsy, Otakara Šoltyse, Milady Hirschové, z Mluvnice češtiny 3 a Příruční mluvnice češtiny. Také jsem se zabývala promluvovými pásmy vypravěče a postav, jejich rozlišením a vztahy mezi nimi, dále základní charakteristikou uměleckého a publicistického stylu, jehož dílčí části, kam patří i jedna z analyzovaných knih, jsem stručně popsala z několika hledisek.

Prvním krokem analýzy bylo vyexcerpovat jednotlivá verba dicendi z knih uměleckého a publicistického stylu, tato slovesa jsem poté rozdělila podle metody O. Šoltyse, který ve své analýze používá tři skupiny sloves s označením „+“, „-“ a „0“, tj. verba s distinktivním rysem, který danou informaci specifikuje a konkretizuje, verba nedosahující artikulované řeči a tzv. verba čirá, která podle něj nejvíce vyhovují definici Dic/Scrib. Dále jsem u těchto verb zaznamenávala jejich slovesný vid, osobu, číslo a konkrétní místo výskytu, zda se vyskytuje v pásmu vypravěče, ve větě uvozovací či v řečech přímých, nepřímých, polopřímých nebo nevlastních přímých. Tato slovesa se všemi zkoumanými kategoriemi jsem poté rozdělila do skupin z hlediska lexikální sémantiky podle M. Hirschové: a) mluvit + způsob řečového projevu, b) mluvit + zvuková charakteristika projevu, c) mluvit + prostředek komunikace, d) mluvit + určení fáze komunikačního aktu, e) mluvit + určení komunikační funkce projevu. M. Hirschová uvádí i šestou skupinu: mluvit + forma komunikace na tzv. sociálních sítích, v analyzovaných textech se ale žádné sloveso, které bych do této kategorie mohla přiřadit, nevyskytuje.

Z hlediska rozmanitosti užití verb dicendi ve stylu uměleckém a publicistickém se můj předpoklad, že rozmanitější repertoár bude mít text prozaický, ani nevyvrátil ani nepotvrdil. Z analýzy vyplývá, že v těchto dvou odlišných stylech O. Pavel užívá přibližně stejného množství různých sloves pravení, v prozaickém textu jsem vyexcerpovala celkem 218 verb dicendi, v textu

publicistickém 219, v knize s publicistickými články je tedy o jedno odlišné sloveso pravení více. V próze se ale tato slovesa opakují více, jelikož bylo zaznamenáno celkem 765 výskytů verb dicendi v textu prozaickém a v textu publicistickém pouze 586 výskytů. Vy excerpovala jsem celkem 88 totožných verb dicendi, která se vyskytují v obou analyzovaných stylově rozlišných textech.

Co se týče dělení verb dicendi z hlediska příznakovosti a bezpříznakovosti napříč funkčními styly, můj předpoklad, že v obou stylech budou dominovat slovesa pravení s označením „+“, se potvrdil. Oba funkční styly obsahují více než polovinu všech výskytů verba dicendi s označením „+“, tj. sloveso, které má navíc distinktivní rys. V próze je celkem 397 výskytů (175 odlišných verb dicendi), což tvoří 51,9 % všech výskytů, v publicistických článcích je celkem 368 výskytů (193 odlišných verb dicendi), což tvoří 62,8 % všech výskytů verb dicendi.

Nejfrekventovanějšími slovesy pravení v prozaickém textu jsou: *řici* (121 výskytů), *říkat* (78 výskytů), *povídat* (24 výskytů), *mluvit* (22 výskytů), *zeptat se* (21 výskytů). V publicistickém textu jsou nejfrekventovanějšími verby: *říkat* (68 výskytů), *řici* (55 výskytů), *ptát se* (18 výskytů), *volat + zpívat* (14 výskytů), *mluvit + napsat* (13 výskytů).

Dále jsem zkoumala verba dicendi z hlediska lexikálně sémantického, analýza potvrdila jeden z mých předpokladů, tj. v obou funkčních stylech má největší zastoupení jak z hlediska výskytů, tak z hlediska rozmanitosti, skupina sloves „mluvit + určení komunikační funkce projevu“. V próze je užito celkem 134 verb dicendi spadající pod tuto skupinu s 570 výskyty, v textu prozaickém 157 sloves pravení s 454 výskyty. Mou další predikcí ohledně lexikálně sémantického hlediska podle dělení M. Hirschové bylo, že styl publicistický bude obsahovat více verb v kategorii „mluvit + zvuková charakteristika projevu“, tento předpoklad se nepotvrdil. V publicistickém textu se neobjevuje více sloves v této kategorii jako např. *volat*, *řvát*, *křičet* než v textu prozaickém. V próze je naopak zaznamenáno jednou tolik těchto sloves (41 verb s 128 výskyty) než v textu publicistickém (pouze 20 verb s 62 výskyty). Toto jsem predikovala především na základě sportovního prostředí, kde se děj jednotlivých článků odehrává.

Dalším analyzovaným kritériem bylo místo výskytů jednotlivých verb dicendi napříč funkčními styly. V tomto směru příliš odlišností analýza

neprokázala. V próze se slovesa pravení nejčastěji vyskytují v pásmu vypravěče, tj. 316 výskytů (41,3 %), stejně tak je tomu i v textu publicistickém, zde je v pásmu vypravěče 313 výskytů (53,4 %), vzhledem k celkovému počtu výskytů verb dicendi v jednotlivých funkčních stylech lze konstatovat, že slovesa mluvení tvoří větší procento výskytů v pásmu vypravěče v textu publicistickém. Verb dicendi umístěných ve větě uvozovací je 308 výskytů (40,3 %) v próze a 198 výskytů (33,8 %) v textu publicistickém. Nejmenší zastoupení v obou funkčních stylech mají slovesa pravení, která jsou umístěna v řečech přímých, nepřímých, polopřímých a nevlastních přímých: v prozaickém textu 18,4 % výskytů, v publicistickém textu pouze 12,8 %.

Z hlediska slovesného vidu nejsou velké rozdíly napříč funkčními styly. Text prozaický užívá celkem 120 sloves vidu nedokonavého (55 %) a 98 sloves vidu dokonavého (45 %) z celkového počtu 218 různých verb dicendi. Ve stylu publicistickém jsem zaznamenala 129 verb (58,9 %) s videm nedokonavým a 87 verb (39,7 %) s videm dokonavým z celkového počtu 219 sloves pravení.

Dále jsem predikovala, že osoby čísla množného budou častěji užívat verba dicendi ve stylu publicistickém z důvodu tematického zaměření článků, tj. sportovní prostředí. V prozaickém textu celkem 265 odlišných sloves pravení užívá osoby ve tvaru singuláru a pouze 64 verb užívá osoby plurálu. V textu publicistickém ale také více sloves užívá osoby ve tvaru singuláru (169) nežli v plurálu (109), což dokazuje, že můj předpoklad toto zjištění nepotvrdilo.

Obecně lze říci, že autorova práce se slovesy pravení napříč funkčními styly se během několika let, ani přes jeho vážnou duševní nemoc, příliš nezměnila.

Anotace

Jméno autora: Nikola Hemzalová

Název fakulty: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název katedry: Katedra bohemistiky

Název práce: Srovnání funkce a frekvence verb dicendi ve vybraných prozaických a publicistických textech Oty Pavla

Vedoucí práce: Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph.D.

Počet znaků: 116 572

Počet příloh: 0

Počet titulů použité literatury: 23

Klíčová slova: verba dicendi, komunikační funkce, Ota Pavel, umělecký styl, publicistický styl, funkce, frekvence, rozmanitost

Tato bakalářská diplomová práce se zabývá porovnáním užití verb dicendi neboli sloves pravení uměleckého a publicistického stylu v knihách Oty Pavla z hlediska funkce, frekvence a jejich rozmanitosti. Analyzovanými díly jsou Fialový poustevník a Cena vítězství. Tato verba dicendi jsou klasifikována z několika hledisek, prvním je hledisko příznakovosti či bezpříznakovosti, kdy slovesa pravení se rozdělí do třech skupin: ideální verba dicendi; verba dicendi s distinktivním rysem; verba dicendi plně nedosahující artikulované řeči. Dále jsou slovesa pravení rozdělena do šesti skupin podle lexikální sémantiky. Také je tato práce analyzuje z hlediska místa výskytu, slovesného vidu, osoby a čísla. Cílem je porovnat užití verb dicendi v jednotlivých funkčních stylech.

Resumé

This bachelor thesis deals with the comparison of the use of verb dicendi (or verbs of speaking) in an artistic and journalistic style in the books of Ota Pavel from the point of view of function, frequency and variety. The analysed books are *Fialový poustevník* (Purple Hermit) which contains the prose *Smrt krásných srnců* (The Death of Beautiful Deer) and *Jak jsem potkal ryby* (How I Come to Know Fish), I compared this text with the book *Cena vítězství* (The Price of Victory) which contains journalistic articles. The aim of this work was to observe the use, frequency, and variety of verb dicendi in selected texts and to observe how they change over time across functional styles.

In the first theoretical chapter of this work, I focused on the definitions and categorization of verb dicendi and their communication functions, I was based primarily on the professional works of František Daneš, Zdeněk Hlavsa, Otakar Šoltys, Milada Hirschová, *Mluvnice češtiny 3* (Czech Grammar 3) a *Příruční mluvnice češtiny* (Manual Czech Grammar).

The second chapter discusses the conversational bands of the narrator and the characters, their distinction, and the relationships between them, according to Lubomír Doležel.

In the third chapter, I present the basic differences between artistic and journalistic styles. Since the analysed prose is written in a fiction-publicist style, I notice differences between partial functional styles, which differ from several points of view.

In the analysis, I used the works of Otakar Šoltys and Milada Hirschová methodically, their categorization and methods are important for this work. O. Šoltys categorizes verb dicendi according to their symptomatic and non-symptomatic, M. Hirschová divides verb dicendi into six groups from the lexical-semantic point of view. I also noted their verb form, person, number, and the specific place of occurrence in the text, whether it appears mainly in the narrator's zone, in the introductory sentence or in direct, indirect, semi-direct and half-direct speech.

From the point of view of the diversity of verb dicendi, it is impossible to say where the repertoire of these verbs is more diverse, in the prose text I recorded 218 different verb dicendi, and in the journalistic text 219. However, according to their occurrence, it can be stated that these verbs are repeated more often in the prose text.

Seznam použité literatury a internetových zdrojů

ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. Současná stylistika. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008.

DANEŠ, František: Verba dicendi a výpovědní funkce. In: Studia Slavica Pragensia, Praha: UK, 1973.

DANEŠ, František, Zdeněk HLAVSA a Miroslav GREPL. Mluvnice češtiny 3. Praha: Academia, 1987, Studie a práce lingvistické.

DOLEŽEL, Lubomír. O stylu moderní české prózy: výstavba textu. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960, Studie a prameny.

DVOŘÁK, Věra. DITRANZITIVNÍ SLOVESO. In: CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 21.10.2022]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/DITRANZITIVNI_SLOVESO.

DVOŘÁK, Věra. TRANZITIVNÍ SLOVESO. In: CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 21.10.2022]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/TRANZITIVNI_SLOVESO.

GREPL, Miroslav. ILOKUČNÍ SLOVESO. In: CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 21.10.2022]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/ILOKUCNI_SLOVESO.

GREPL, Miroslav. Příruční mluvnice češtiny. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995.

HAVRÁNEK, Bohuslav, VÁCHA, Jaroslav, ed. Slovník spisovného jazyka českého. Praha: Academia, 1971.

HIRSCHOVÁ, Milada. Česká verba dicendi v performativním užití: příspěvek ke zkoumání komunikativních funkcí výpovědi. Olomouc: Univerzita Palackého, 1988.

HIRSCHOVÁ, Milada. Ilokuční slovesa: mezi pragmatikou a syntaxí. In: KARLÍK, Petr a Zdeňka HLADKÁ, ed. Čeština – univerzália a specifika: sborník konference ve Šlapanicích u Brna 17.-18.11.1998. Brno: Masarykova univerzita, 1999.

HIRSCHOVÁ, Milada. VERBUM DICENDI. In: CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 21.10.2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/VERBUM DICENDI>.

HIRSCHOVÁ, Milada. VERBUM SENTIENDI. In: CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 21.10.2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/VERBUM SENTIENDI>.

KOVÁŘ, Pavel. Ota Pavel – postskriptum: ohlédnutí za životem a dílem mimořádně nadaného spisovatele. Praha: XYZ ve společnosti Albatros Media, 2015.

LINGEA s.r.o.: Slovník současné češtiny [online]. Brno, 2018. Dostupné z: <https://www.nechybujete.cz/slovník-soucasne-cestiny>.

MACHÁČKOVÁ, Eva, František DANEŠ, Zdeněk HLAVSA, Hana PROUZOVÁ a Anna JIRSOVÁ. Větné vzorce v češtině. Praha: Academia, 1981.

MEDOVÁ T. Lucie. PANEVOVÁ Jarmila. RECIPROCITA. In: CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 21.10.2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/RECIPROCITA>.

MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika pro žurnalisty. Praha: Grada, 2011, Žurnalistika a komunikace.

ŠIMÍK, Radek. PŘEMOSTOVACÍ SLOVESO. In: CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 21.10.2022]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/PREMOSTOVACI SLOVESO>.

ŠOLTYS, Otakar: Verba dicendi a metajazyková informace, Praha, 1983.

RŮŽIČKOVÁ, Martina. Ota Pavel: osobnost dvou tváří. [Praha]: Petrklíč, 2008.

Analyzovaná literatura

PAVEL, Ota. Cena vítězství. Praha: Naše vojsko, 1968.

PAVEL, Ota. Fialový poustevník: Smrt krásných srnců; Jak jsem potkal ryby.

Ilustroval Eva BEDNÁŘOVÁ. Praha: Mladá fronta, 1977.

Seznam tabulek

Tabulka 1: příklad tabulky 6 „mluvit + určení komunikační funkce projevu“ 35	35
Tabulka 2: „mluvit + způsob řečového projevu“ v próze Smrt krásných srnců ... 40	40
Tabulka 3: „mluvit + zvuková charakteristika projevu“ v próze Smrt krásných srnců 40	40
Tabulka 4: „mluvit + prostředek komunikace“ v próze Smrt krásných srnců 42	42
Tabulka 5: „mluvit + určení fáze komunikačního aktu“ v próze Smrt krásných srnců 42	42
Tabulka 6: „mluvit + určení komunikační funkce projevu“ v próze Smrt krásných srnců 42	42
Tabulka 7: „mluvit + způsob řečového projevu“ v próze Jak jsem potkal ryby ... 50	50
Tabulka 8: „mluvit + zvuková charakteristika projevu“ v próze Jak jsem potkal ryby 51	51
Tabulka 9: „mluvit + prostředek komunikace“ v próze Jak jsem potkal ryby 53	53
Tabulka 10: „mluvit + určení fáze komunikačního aktu“ v próze Jak jsem potkal ryby 53	53
Tabulka 11: „mluvit + určení komunikační funkce projevu“ v próze Jak jsem potkal ryby 54	54
Tabulka 12: „mluvit + způsob řečového projevu“ v knize Cena vítězství 65	65
Tabulka 13: „mluvit + zvuková charakteristika projevu“ v knize Cena vítězství 66	66
Tabulka 14: „mluvit + prostředek komunikace“ v knize Cena vítězství 67	67
Tabulka 15: „mluvit + určení fáze komunikačního aktu“ v knize Cena vítězství 68	68
Tabulka 16: „mluvit + určení komunikační funkce projevu“ v knize Cena vítězství 69	69